YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)
14 päivänä joulukuuta 2005 *

Asiassa T-69/00,

Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio SpA (FIAMM), kotipaikka Montecchio Maggiore (Italia), ja

Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio Technologies, Inc. (FIAMM Technologies), kotipaikka East Haven, Delaware (Yhdysvallat),

edustajinaan asianajajat I. Van Bael, A. Cevese ja F. Di Gianni, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajina,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään G. Maganza, J. Huber, F. Ruggeri Laderchi ja S. Marquardt,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi P. Kuijper, L. Gussetti, V. Di Bucci, C. Brown ja E. Righini, sittemmin Kuijper, Gussetti, Di Bucci ja Righini, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajina,

joita tukee

Espanjan kuningaskunta, asiamiehenään aluksi R. Silva de Lapuerta, sittemmin E. Braquehais Conesa, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

jossa on kyse kanteesta korvauksen saamiseksi vahingosta, jonka kantajat väittävät aiheutuneen lisätullista, jonka perimiseen kantajien kiinteiden akkujen tuonnista Amerikan yhdysvallat sai Maailman kauppajärjestön (WTO) riitojenratkaisuelimeltä luvan sen jälkeen, kun yhteisössä sovellettu banaanien tuontijärjestelmä oli todettu WTO:n perustamissopimuksen liitteenä olevien sopimusten vastaiseksi,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti B. Vesterdorf sekä tuomarit P. Lindh, J. Azizi, J. Pirrung, H. Legal, R. García-Valdecasas, V. Tiili, J. D. Cooke, A. W. H. Meij, M. Vilaras ja N. Forwood,

kirjaaja: E. Coulon,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä sekä 11.3.2003 ja 26.5.2004 pidetyissä istunnoissa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Yhteisö allekirjoitti 15.4.1994 päätösasiakirjan, jolla päätettiin Uruguayn kierrosta koskevat monenväliset kauppaneuvottelut, Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimuksen sekä kaikki WTO:n perustamissopimuksen liitteisiin 1–4 sisältyvät sopimukset (jäljempänä WTO-sopimukset).

2 Tämän allekirjoittamisen jälkeen neuvosto teki 22.12.1994 päätöksen 94/800/EY Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa (EYVL L 336, s. 1).

3 Kuten WTO:n perustamissopimuksen johdanto-osasta ilmenee, sopimuspuolet ovat halunneet solmia "keskinäisen ja kaikille osapuolille edullisen sopimuksen, jonka päämääränä on huomattavasti alentaa tullitariffeja ja vähentää muita kaupan esteitä sekä poistaa syrjivä menettely kansainvälisissä kauppasuhteissa".

4 WTO:n perustamissopimuksen II artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Liitteisiin 1, 2 ja 3 sisältyvät sopimukset ja niihin liittyvät oikeudelliset asiakirjat — – ovat erottamaton osa tätä sopimusta ja sitovat kaikkia jäseniä."

5 WTO:n perustamissopimuksen XVI artiklan otsikkona on "Sekalaisia määräyksiä", ja sen 4 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Jokainen jäsen pyrkii varmistamaan, että sen lait, määräykset ja hallinnolliset menettelytavat ovat tämän sopimuksen mukaisia ja täyttävät liitteissä olevien sopimusten velvoitteet."

6 Riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskeva sopimus (jäljempänä DSU) sisältyy WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 2, ja sen 3 artiklan, jonka otsikkona on "Yleiset määräykset", 2 kohdan viimeisessä virkkeessä täsmennetään seuraavaa:

"[Riitojenratkaisuelimen] ratkaisuilla ja suosituksilla ei voida lisätä tai vähentää jäsenten liitesopimusten mukaisia oikeuksia ja velvoitteita."

7 DSU:n 3 artiklan 7 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Ennen kanteen nostamista jäsenen on harkittava sitä, olisiko toiminta näiden menettelyjen osalta tuloksekasta. Riitojenratkaisujärjestelmän tarkoituksena on pyrkiä turvaamaan myönteinen ratkaisu asiaan. Riidan osapuolten keskinäisesti hyväksymää ratkaisua, joka on liitesopimusten mukainen, on pidettävä suositeltavimpana. Keskinäisesti hyväksytyn ratkaisun puuttuessa riitojenratkaisujärjestelmän ensimmäisenä tavoitteena on tavallisesti varmistaa niiden kyseisten toimenpiteiden poistaminen, joiden katsotaan olevan ristiriidassa minkä tahansa liitesopimuksen määräysten kanssa. Vahingonkorvauksia koskeviin määräyksiin tulisi turvautua vain, jos toimenpidettä ei voida käytännössä heti peruuttaa tai väliaikaisena toimenpiteenä sen aikaa kunnes liitesopimuksen vastainen toimenpide on peruutettu. Viimeisenä mahdollisuutena [DSU] tarjoaa jäsenelle, joka vetoaa riitojenratkaisumenettelyyn, mahdollisuuden peruuttaa liitesopimusten mukaiset myönnytykset tai muut velvoitteet syrjivästi toisen jäsenen osalta [riitojenratkaisuelimen] näitä toimia koskevan oikeutuksen perusteella."

8 DSU:n 7 artiklan mukaan paneelit tekevät sellaiset johtopäätökset, jotka auttavat riitojenratkaisuelintä (jäljempänä DSB) sen käsiteltäväksi annettuja asioita koskevien suositusten tai päätösten tekemisessä. DSU:n 12 artiklan 7 kohdassa määrätään, että kun riidan osapuolet eivät onnistu saavuttamaan yhteisesti tyydyttävää ratkaisua, paneeli antaa päätöksistään kirjallisen raportin DSB:lle.

9 DSU:n 17 artiklan mukaan DSB perustaa pysyvän valituselimen, jonka tehtävänä on kuulla valituksia paneelitapauksista.

10 DSU:n 19 artiklassa määrätään, että kun paneeli tai valituselin päättää, että toimenpide on WTO-sopimuksen vastainen, se suosittelee, että asianomainen jäsen saattaa toimenpiteen yhdenmukaiseksi tämän sopimuksen kanssa. Suositusten lisäksi paneeli tai valituselin voi esittää menetelmiä, miten kyseinen jäsen voi panna suositukset täytäntöön.

11 DSU:n 21 artiklan otsikkona on "Suositusten ja päätösten täytäntöönpanon seuranta", ja sen 1 kohdan mukaan DSB:n päätösten ja suositusten nopea täyttäminen on tärkeää, jotta varmistetaan riitojen tehokas ratkaiseminen kaikkien jäsenten etujen mukaisesti.

12 DSU:n 21 artiklan 3 kohdan mukaan asianomaiselle jäsenelle, joka ei heti voi noudattaa DSB:n suosituksia ja päätöksiä, annetaan sen tekemiseen kohtuullinen määräaika, joka tarvittaessa sovitaan sitovassa välimiesmenettelyssä.

13 DSU:n 21 artiklan 5 kohdassa täsmennetään, että kun on erimielisyyttä DSB:n suositusten tai päätösten noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden olemassaolosta tai niiden yhdenmukaisuudesta WTO-sopimuksen kanssa, tällaiset riidat ratkaistaan DSU:ssa määriteltyjen riitojenratkaisumenettelyjen mukaisesti, mukaan lukien milloin mahdollista turvautumalla alkuperäiseen paneeliin.

14 DSU:n 21 artiklan 6 kohdassa määrätään, että DSB:n on valvottava hyväksyttyjen suositusten ja päätösten täytäntöönpanoa ja että ellei DSB toisin päätä, suositusten tai päätösten täytäntöönpanoa koskeva kysymys otetaan DSB:n kokouksen asialistalle kuuden kuukauden kuluessa 3 kohdan kohtuullisen määräajan asettamisesta ja se pysyy DSB:n asialistalla, kunnes se on ratkaistu.

15 DSU:n 22 artiklan otsikkona on "Vahingonkorvaus ja myönnytysten peruuttaminen", ja siinä määrätään seuraavaa:

"1. Vahingonkorvaus ja myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttaminen ovat väliaikaisia toimenpiteitä, joihin voidaan ryhtyä, kun suosituksia ja päätöksiä ei täytetä kohtuullisen määräajan kuluessa. Kuitenkaan ei vahingonkorvausta tai myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamista ole pidettävä ensisijaisena vaan sitä on suosituksen täytäntöönpano täysin liitesopimuksen mukaisesti. Vahingonkorvaus on vapaaehtoista ja jos sitä myönnetään, tulee sen olla yhdenmukainen liitesopimusten kanssa.

2. Jos kyseinen jäsen ei saata liitesopimuksen vastaista toimenpidettä yhdenmukaiseksi sen kanssa tai muutoin täytä suosituksia ja päätöksiä 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti kohtuullisen määräajan kuluessa, tällaisen jäsenen on pyydettäessä ja viimeistään kohtuullisen määräajan kuluessa ryhdyttävä neuvotteluihin jokaisen

riitojenratkaisumenettelyn aloittaneen kanssa pyrkimyksenään löytää keskinäisesti tyydyttävä hyvitys. Ellei tyydyttävästä hyvityksestä ole sovittu 20 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan kuluttua, jokainen osapuoli, joka on aloittanut riitojenratkaisumenettelyn voi pyytää DSB:ltä oikeutusta myönnytyksen tai muun velvoitteen peruuttamiseen kyseiseltä jäseneltä liitesopimusten osalta.

3. Harkitessaan myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamista kantajaosapuolen tulee noudattaa seuraavia periaatteita ja menettelyjä:

a) yleisperiaatteena on, että kantajaosapuolen tulisi ensiksi pyrkiä peruuttamaan myönnytykset tai muut velvoitteet samalta alueelta tai alueilta kuin millä paneeli tai valituselin on todennut loukkauksen tai muun mitätöimisen tai vahingon;

b) jos asianomainen osapuoli katsoo, että ei ole käytännöllistä tai tehokasta peruuttaa myönnytyksiä tai muita velvoitteita samalta alueelta, se voi pyytää myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamista muilta saman sopimuksen aloilta;

c) jos asianomainen osapuoli katsoo, että ei ole käytännöllistä tai tehokasta peruuttaa myönnytyksiä tai muita velvoitteita saman sopimuksen muilta aloilta ja että olosuhteet ovat riittävän vakavat, se voi pyytää myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamista muiden liitesopimusten osalta;

— —

4. DSB:n oikeuttamien myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamisen tason tulee olla yhtä suuri mitätöimisen tai loukkauksen tason kanssa.

— —

6. Kun 2 kohdan mukainen tilanne tapahtuu, DSB:n tulee pyynnöstä antaa oikeutus myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamiseen 30 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan päättymisestä, ellei DSB konsensuksella hylkää tällaista pyyntöä. Kuitenkin jos kyseinen jäsen vastustaa ehdotettua myönnytysten peruuttamisen tasoa tai väittää, että 3 kohdan mukaisia periaatteita tai menettelyjä ei ole noudatettu, kun kantajaosapuoli on pyytänyt oikeutusta myönnytysten tai muiden velvoitteiden poistamiseen — – on asia saatettava välimiesmenettelyyn. Tällainen välimiesmenettely on suoritettava alkuperäisen paneelin toimesta, jos jäsenet ovat saatavilla, tai pääjohtajan nimittämän välimiehen avulla, ja se tulee saattaa päätökseen 60 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan päättymisestä. Välimiesmenettelyn aikana ei saa peruuttaa myönnytyksiä tai muita velvoitteita.

7. Välimies toimiessaan 6 kohdan mukaisesti ei saa tutkia peruutettavien myönnytysten tai muiden velvoitteiden laatua, vaan hänen tulee päättää siitä, onko peruutuksen taso riittävä vastaamaan mitätöimisen tai loukkauksen tasoa. — — Osapuolten tulee hyväksyä välimiehen ratkaisu lopullisena, eivätkä kyseiset osapuolet saa pyytää toista välimiesmenettelyä. DSB:lle on ilmoitettava heti välimiehen päätöksestä, ja pyynnöstä sen tulee myöntää oikeutus myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamiseen, ellei DSB konsensuksella päätä hylätä pyyntöä.

8. Myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamisten tulee olla väliaikaisia, ja ne ovat voimassa vain niin kauan kunnes liitesopimuksen kanssa ristiriidassa oleva toimenpide on poistettu tai kunnes jäsen, jonka on täytäntöönpantava suositukset ja päätökset, tarjoaa ratkaisun etujen mitätöimiselle tai loukkaukselle tai kunnes keskinäisesti tyydyttävä ratkaisu on saavutettu. DSB:n tulee [DSU:n] 21 artiklan 6 kohdan mukaisesti jatkuvasti valvoa hyväksyttyjen suositusten tai päätösten täytäntöönpanoa, mukaan lukien ne tapaukset, joissa vahingonkorvausta on tarjottu tai myönnytyksiä tai muita velvoitteita peruutettu, mutta joissa suosituksia liitesopimusten mukaisten toimenpiteiden saamiseksi ei ole täytäntöönpantu.

— —"

Tosiseikat

16 Neuvosto antoi 13.2.1993 asetuksen (ETY) N:o 404/93 banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä (EYVL L 47, s. 1; jäljempänä banaanien YMJ). Tämän asetuksen IV osastolla perustetussa kolmansien maiden kanssa käytävän kaupan järjestelmässä säädettiin tullietuuksista banaaneille, jotka olivat peräisin tietyistä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioista (AKT) eli Loméssa 15.12.1989 tehdyn neljännen AKT–ETY-yleissopimuksen (EYVL 1991, L 229, s. 3) allekirjoittajavaltioista.

17 Useat WTO:n jäsenet, kuten Ecuador ja Amerikan yhdysvallat, tekivät DSB:lle kanteluja helmikuussa 1996, ja DSU:n määräysten mukaisesti muodostettu paneeli laati niiden perusteella 22.5.1997 raporttinsa, joissa se katsoi banaanien YMJ:n mukaisen tuontijärjestelmän olevan ristiriidassa niiden sitoumusten kanssa, jotka yhteisöllä on WTO-sopimusten nojalla. Paneelin laatimissa raporteissa myös

suositeltiin, että DSB kehottaisi yhteisöä saattamaan kyseisen järjestelmän niiden velvoitteiden mukaiseksi, jotka sillä on WTO-sopimusten nojalla.

18 Yhteisön valitettua raporteista pysyvä valituselin pysytti 9.9.1997 paneelin päätelmät olennaisilta osiltaan voimassa ja suositteli, että DSB kehottaisi yhteisöä saattamaan riidanalaiset yhteisön säännökset WTO-sopimusten mukaisiksi.

19 DSB hyväksyi paneelin ja valituselimen raportit 25.9.1997.

20 Yhteisö ilmoitti 16.10.1997 DSB:lle DSU:n 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti noudattavansa täysimääräisesti kansainvälisiä sitoumuksiaan.

21 Kantelut tehneet valtiot vaativat 17.11.1997 DSU:n 21 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, että sitovassa välimiesmenettelyssä asetetaan kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa yhteisön olisi noudatettava velvoitteitaan.

22 Välitystuomiossa, joka julkaistiin 7.1.1998, kohtuulliseksi määräajaksi asetettiin 25.9.1997–1.1.1999.

23 Neuvosto antoi 20.7.1998 asetuksen N:o 404/93 muuttamisesta asetuksen (EY) N:o 1637/98 (EYVL L 210, s. 28), jolla se muutti kolmansien maiden kanssa käytävän banaanikaupan järjestelmää.

24 Asetuksen N:o 1637/98 johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

"1) on tarpeen tehdä tiettyjä muutoksia niihin kolmansien maiden kanssa käytävää kauppaa koskeviin säännöksiin, jotka on annettu asetuksen — — N:o 404/93 IV osastossa,

2) olisi noudatettava yhteisön [WTO:n] yhteydessä tekemiä kansainvälisiä sitoumuksia ja muille neljännen AKT–EY-yleissopimuksen allekirjoittaneille annettuja sitoumuksia samalla kun toteutetaan [banaanien YMJ:n] tavoitteita,

— —

9) tämän asetuksen toimintaa olisi tarkasteltava riittävän koeajanjakson päätyttyä — —

— —"

25 Komissio antoi 28.10.1998 asetuksen (EY) N:o 2362/98 asetuksen N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän osalta (EYVL L 293, s. 32). Tässä asetuksessa on kaikki tarvittavat säännökset kolmansien maiden kanssa käytävää banaanikauppaa koskevan uuden järjestelmän täytäntöönpanemiseksi, mukaan lukien siirtymätoimenpiteet, jotka olivat perusteltuja kyseisen järjestelmän soveltamista koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen erittäin pikaisen voimaantulon vuoksi.

26 Amerikan yhdysvallat katsoi, että yhteisö pyrki säätämällään banaanien tuontijärjestelmällä pitämään aikaisemman järjestelmän lainvastaiset osat voimassa WTO-sopimusten ja DSB:n 25.9.1997 tekemän päätöksen vastaisesti, ja siksi se julkaisi 10.11.1998 Federal Register -säädöskokoelmassa väliaikaisen luettelon yhteisön jäsenvaltioista peräisin olleista tuotteista, joiden tuonnista se aikoi vastatoimena kantaa lisätullia.

27 Amerikan yhdysvallat ilmoitti 21.12.1998 aikomuksestaan soveltaa jo 1.2.1999 alkaen tai viimeistään 3.3.1999 alkaen 100 prosentin tulleja niiden yhteisön tuotteiden tuontiin, jotka sisältyivät Yhdysvaltain viranomaisten laatimaan luetteloon.

28 Amerikan yhdysvallat pyysi 14.1.1999 DSB:ltä DSU:n 22 artiklan 2 kohdan nojalla lupaa peruuttaa yhteisöltä ja sen jäsenvaltioilta tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuoden 1994 yleissopimuksen (GATT) ja palvelukauppaa koskevan yleissopimuksen (GATS) mukaisia tullimyönnytyksiä ja niihin liittyviä velvoitteita sellaisen kauppavaihdon verran, joka oli määrältään 520 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (USD).

29 Kokouksessa, jonka DSB piti 25.1.–1.2.1999, yhteisö vastusti tätä määrää sillä perusteella, ettei se vastannut sitä etujen mitätöimisen tai heikentämisen tasoa, jonka kohteeksi Amerikan yhdysvallat oli joutunut, ja yhteisö väitti, että DSU:n 22 artiklan 3 kohdassa määriteltyjä periaatteita ja menettelyjä ei ollut noudatettu.

30 DSB päätti 29.1.1999 yhteisön pyynnöstä saattaa tämän asian DSU:n 22 artiklan 6 kohdan nojalla alkuperäisen paneelin suorittamaan välimiesmenettelyyn ja lykkäsi Amerikan yhdysvaltain esittämän lupapyynnön käsittelyä siihen asti, kunnes määritettäisiin vastatoimena kannettavien tullien sallittu määrä.

31 Yhdysvaltain viranomaiset asettivat 3.3.1999 uuteen laatimaansa luetteloon sisältyneiden tuotteiden yhteisössä toimiville viejille velvollisuuden antaa pankkitakaus, jonka määränä oli 100 prosenttia kyseessä olleiden tuontituotteiden arvosta.

32 Välimiehet tekivät 9.4.1999 päätöksen, jossa he yhtäältä katsoivat banaanien YMJ:tä koskevan uuden tuontijärjestelmän useat säännökset WTO-sopimusten määräysten vastaisiksi ja vahvistivat Amerikan yhdysvaltoihin kohdistuneen etujen mitätöimisen tai heikentämisen tasoksi 191,4 miljoonaa USD vuodessa ja jossa he toisaalta totesivat DSU:n 22 artiklan 4 kohdan mukaiseksi sen, että Amerikan yhdysvallat peruuttaa yhteisöltä ja sen jäsenvaltioilta ne vuoden 1994 GATT-sopimuksen mukaiset tullimyönnytykset ja niihin liittyvät velvoitteet, jotka koskivat vuodessa enintään 191,4 miljoonan USD:n suuruista kauppavaihtoa.

33 Amerikan yhdysvallat pyysi 7.4.1999 DSU:n 22 artiklan 7 kohdan mukaisesti DSB:ltä lupaa kantaa kyseisen määrän suuruisia tuontitulleja.

34 United States Trade Representative (Amerikan yhdysvaltain kauppa-asioista vastaava erityisedustaja, jäljempänä erityisedustaja) ilmoitti 9.4.1999 päivätyllä lehdistötiedotteella niiden tuotteiden luettelosta, joista kannettaisiin 100 prosentin suuruisia tuontitulleja. Tässä luettelossa, jonka sisältämät tuotteet olivat peräisin Itävallasta, Belgiasta, Suomesta, Ranskasta, Saksasta, Kreikasta, Irlannista, Italiasta, Luxemburgista, Portugalista, Espanjasta, Ruotsista tai Yhdistyneestä kuningaskunnasta, mainittiin muun muassa "muut lyijyakut kuin ne, joita käytetään mäntämoottorien sytytykseen tai sähköajoneuvojen ensisijaisena energianlähteenä". Erityisedustajan ilmoitettiin julkaisevan 100 prosentin suuruisten tullien käyttöönottoa koskevan päätöksen Federal Registerissä ja aikovan vahvistaa niiden kantamisen voimaantulopäiväksi 3.3.1999.

35 Tämä päätös, joka julkaistiin 19.4.1999 Federal Registerissä (nide 64, nro 74, s. 19209–19211), tehtiin vuoden 1974 Trade Actin 301 §:n nojalla, jonka mukaan erityisedustaja ryhtyy sallittuihin toimiin, jos hän toteaa sellaisia oikeuksia rikotun, joita Amerikan yhdysvalloilla on kauppasopimuksen nojalla.

36 Edellä mainitun toimen kohdasta "Voimaantulo" ilmenee, että "[erityisedustaja] on päättänyt 100 prosentin arvotullin soveltamisesta 19.4.1999 alkaen tuotteisiin, jotka on saatettu kuluttajien saataville tai tätä varten poistettu varastoista 3.3.1999 tai tämän päivän jälkeen".

37 Paneeli, joka muodostettiin Ecuadorin 18.12.1998 DSU:n 21 artiklan 5 kohdan mukaisesti esittämästä pyynnöstä, katsoi myös 6.4.1999, että yhteisön uusi banaanien tuontijärjestelmä oli ristiriidassa WTO-sopimusten määräysten kanssa. DSB hyväksyi paneelin raportin 6.5.1999.

38 DSB antoi 19.4.1999 Amerikan yhdysvalloille luvan kantaa yhteisöstä peräisin olleesta tuonnista tulleja sellaisen kauppavaihdon verran, joka oli vuosimäärältään 191,4 miljoonaa USD.

39 Yhteisö riitautti 25.5.1999 WTO:n elimissä Yhdysvaltain vastatoimet 3.3.–19.4.1999 välisen ajan osalta erityisesti siksi, että ne olivat tulleet voimaan 3.3.1999.

40 Paneeli, jolle yhteisö saattoi asian käsiteltäväksi, piti Yhdysvaltain lisätullin tänä viimeksi mainittuna päivänä tapahtunutta voimaantuloa DSU:n määräysten vastaisena, ja siksi se myöhensi kyseisen toimen voimaantulopäiväksi 19.4.1999.

41 Kaikkien asianomaisten osapuolten kanssa käymissään neuvotteluissa yhteisö ehdotti muutoksia uuteen banaanien YMJ:hin. Näistä muutoksista säädettiin asetuksen N:o 404/93 muuttamisesta 29.1.2001 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 216/2001 (EYVL L 31, s. 2).

42 Asetuksen N:o 216/2001 johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

"1) Toimittajamaihin ja muihin asianomaisiin osapuoliin on luotu lukuisia ja tiiviitä yhteyksiä tavoitteena lopettaa asetuksessa — — N:o 404/93 vahvistetun tuontimenettelyn aiheuttamat vastaväitteet sekä ottaa huomioon [WTO:n] riitojenratkaisumenettelyn mukaisesti perustetun erityisryhmän päätelmät.

2) Kaikkien komission esittämien vaihtoehtojen perusteella on arvioitavissa, että vahvistamalla keskipitkäksi aikaväliksi tuontimenettely, jossa sovelletaan sopivan tasoista tullia ja AKT-maista yhteisöön suuntautuvan tuonnin tullietuuskohtelua, voidaan parhaiten taata toisaalta yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteiden toteutuminen yhteisön tuotannon ja kulutuskysynnän osalta ja toisaalta maailmankaupan sääntöjen noudattaminen, sekä estää uudet vastaväitteet.

3) Tällainen menettely voidaan kuitenkin perustaa vasta, kun neuvottelut yhteisön kumppaneiden kanssa on käyty WTO:n menettelyjen ja erityisesti [GATT-sopimuksen] XXVIII artiklan mukaisesti. Näiden neuvottelujen tulos on alistettava neuvoston hyväksyttäväksi, ja neuvoston on perustamissopimuksen määräysten mukaisesti myös vahvistettava sovellettava yhteinen tullitariffi.

4) Tämän menettelyn voimaantuloon asti yhteisön hankintoja varten olisi avattava useita kaikkia alkuperiä koskevia tariffikiintiöitä, jotka järjestetään [DSB:n] suositukset huomioon ottaen — —

5) Ottaen huomioon AKT-maille annetut sitoumukset ja tarve taata niille riittävät kilpailuedellytykset näistä maista peräisin olevien banaanien tuontiin sovellettavan etuustullin (300 euroa/tonni) olisi mahdollistettava kauppavirtojen säilyminen. Tämä johtaisi erityisesti tällaisen tuonnin tullittomuuteen — — tariffikiintiöissä.

6) Komissio olisi valtuutettava aloittamaan neuvottelut sellaisten toimittajamaiden kanssa, joille banaanien vienti yhteisöön on erittäin tärkeätä. Neuvotteluissa olisi pyrittävä sopimaan kahden ensimmäisen tariffikiintiön jakamisesta — —"

43 Amerikan yhdysvallat ja yhteisö tekivät 11.4.2001 yhteisymmärryspöytäkirjan, jossa määritellään "keinot, joilla voidaan ratkaista pitkäaikainen riita yhteisössä sovellettavasta banaanien tuontijärjestelmästä". Tämän pöytäkirjan mukaan yhteisö sitoutui "ottamaan banaanien tuonnissa käyttöön yksinomaan tariffeihin perustuvan järjestelmän viimeistään 1.1.2006". Tässä asiakirjassa määritellään toimet, jotka yhteisö sitoutui toteuttamaan välikaudella, joka päättyy 1.1.2006. Vastineeksi Amerikan yhdysvallat sitoutui peruuttamaan väliaikaisesti sen lisätullin soveltamisen, joka sillä oli lupa kantaa yhteisön tuonnista. Amerikan yhdysvallat kuitenkin täsmensi DSB:lle 26.6.2001 antamassaan ilmoituksessa, että kyseinen yhteisymmärryspöytäkirja "ei sellaisenaan ole DSU:n 3 artiklan 6 kohdan mukainen keskinäisesti hyväksytty ratkaisu [ja että] kun lisäksi otetaan huomioon toimet, jotka kaikkien osapuolten on vielä toteutettava, tämän kysymyksen poistaminen DSB:n asialistalta olisi myös ennenaikaista".

44 Asetuksen N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan menettelyn osalta 7.5.2001 antamallaan asetuksella (EY) N:o 896/2001 (EYVL L 126, s. 6) komissio määritti yhteisön uuden banaanien tuontijärjestelmän, josta oli säädetty asetuksella N:o 216/2001, soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

45 Amerikan yhdysvallat lakkasi soveltamasta lisätulliaan 30.6.2001. Sen yhteisöstä peräisin olevista kiinteistä akuista kantama tuontitulli palautettiin 1.7.2001 alkaen alkuperäiseen määräänsä eli 3,5 prosenttiin.

46 Niiden tilastojen mukaan, jotka komissio on esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pyynnöstä, yhteisöstä peräisin olleen Yhdysvaltoihin tapahtuneen lyijyakkujen tuonnin cif-kokonaisarvo (kulut, vakuutus ja rahti maksettuina) oli 33 748 879 USD vuonna 1998, 21 825 385 USD vuonna 1999, 15 938 040 USD vuonna 2000 ja 15 617 997 USD vuonna 2001.

47 Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio SpA (FIAMM) ja Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio Technologies, Inc. (FIAMM Technologies) harjoittavat toimintaansa muun muassa sellaisten kiinteiden akkujen alalla, joita käytetään pääasiallisesti televiestinnässä ja jotka kuuluvat niihin tuotteisiin, joista kannettiin lisätullia 19.4.1999–30.6.2001 välisenä aikana.

Oikeudenkäyntimenettely

48 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 23.3.2000 toimittamallaan kannekirjelmällä kantajat nostivat nyt käsiteltävänä olevan kanteen saadakseen korvausta vahingosta, jonka ne väittävät aiheutuneen kyseisestä lisätullista.

49 Neljännen jaoston puheenjohtajan 11.9.2000 antamalla määräyksellä Espanjan kuningaskunta hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan vastaajien vaatimuksia.

50 Komission pyynnöstä, jonka se esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 51 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla, nyt käsiteltävänä oleva asia siirrettiin laajennettuun viiden tuomarin jaostoon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 4.7.2002 tekemällä päätöksellä.

51 Asia siirrettiin laajennettuun ensimmäiseen jaostoon 7.10.2002 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 4.7.2002 tekemän päätöksen nojalla, joka koskee jaostojen kokoonpanoa ja asioiden jakamista niihin.

52 Alun perin nimetyn esittelevän tuomarin estyttyä hoitamasta tehtäviään toimikautensa päättymisen takia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti nimesi 13.12.2002 tekemällään päätöksellä uuden esittelevän tuomarin.

53 Laajennetun ensimmäisen jaoston puheenjohtajan 3.2.2003 antamalla määräyksellä nyt käsiteltävänä oleva asia ja siihen liittyvät asiat T-151/00 ja T-301/00 yhdistettiin osapuolten kuulemisen jälkeen suullista käsittelyä varten työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti.

54 Osapuolten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin laajennetun ensimmäisen jaoston istunnossa, joka pidettiin 11.3.2003.

55 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin aloitti 23.3.2004 tekemällään päätöksellä nyt käsiteltävänä olevassa asiassa suullisen käsittelyn uudelleen.

56 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti 1.4.2004 osapuolia kuultuaan siirtää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suureen jaostoon yhdistetyt asiat T-69/00, T-151/00 ja T-301/00 sekä niihin liittyvät asiat T-320/00, T-383/00 ja T-135/01.

57 Suuren jaoston puheenjohtaja yhdisti 19.5.2004 antamallaan määräyksellä osapuolia kuultuaan edellä mainitut kuusi asiaa suullista käsittelyä varten.

58 Prosessinjohtotoimena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyysi osapuolia vastaamaan joihinkin kysymyksiin kirjallisesti ennen istuntoa. Osapuolet esittivät vaaditut tiedot sääntöjenmukaisesti.

59 Osapuolten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin suuren jaoston istunnossa, joka pidettiin 26.5.2004.

Asianosaisten vaatimukset

60 Kanteellaan kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa vastaajat maksamaan kantajille vahingonkorvausta 10 760 798,35 euroa (20 835 811 027,16 Italian liiraa) tai minkä tahansa muun kohtuulliseksi

katsomansa summan sillä varauksella, että vahingon määrä päivitetään oikeudenkäynnin aikana, sekä Italian lainsäädännön mukaista korkoa siitä lähtien, kun kantajat alkoivat tosiasiallisesti maksaa Yhdysvaltain tulliviranomaisille 96,5 prosentin suuruista lisätullia, siihen ajankohtaan asti, kun koko vahingonkorvauksen määrä on maksettu, sekä 8 prosentin suuruista viivästyskorkoa, mikäli vahingonkorvauksen maksaminen viivästyy tuomion julistamisen jälkeen

— velvoittaa vastaajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

61 Kantajat ovat oikeudenkäynnin aikana pyynnöstä päivittäneet väittämänsä vahingon määrän ja siten täsmentäneet pelkästä lisätullin maksamisesta aiheutuneeksi vahingokseen 12 139 521 euroa.

62 Vastaajat vaativat Espanjan kuningaskunnan tukemina, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta tai hylkää sen perusteettomana

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

63 Vastaajat eivät esitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan mukaista muodollista oikeudenkäyntiväitettä mutta huomauttavat siitä, että kanne on jätettävä tutkimatta yhtäältä, koska kannekirjelmä ei täytä kyseisen

työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia, ja toisaalta, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole toimivaltainen.

Väite, jonka mukaan kannekirjelmä ei täytä työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia

Asianosaisten lausumat

64 Vastaajat väittävät, että toisin kuin työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa edellytetään, kannekirjelmässä ei määritetä selvästi sitä toimielinten toimea, jonka perusteella yhteisö olisi sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa, eikä siinä myöskään esitetä selvästi sitä joko aktiivisesta toimenpiteestä tai laiminlyönnistä muodostuvaa menettelyä, johon vastaajina olevien toimielinten väitetään syyllistyneen.

65 Kantajat sitä vastoin katsovat määritelleensä riittävän täsmällisesti sen menettelyn, johon ne väittävät vastaajien syyllistyneen, nimittäin sen, että nämä jättivät antamatta DSB:n asettamassa määräajassa sellaiset säännökset, joilla olisi tehokkaasti muutettu asetusta N:o 404/93, ja siten ne kantajien mukaan rikkoivat niitä velvoitteita, jotka yhteisöllä on WTO-sopimusten nojalla.

66 Kantajat pitävät pelkkänä määrittelykysymyksenä sitä, rikkoiko yhteisö WTO:n sääntöjä tahallisella teolla, kun se antoi riidanalaiset yhteisön säännökset, vai laiminlyönnillä, kun se ei saattanut näitä normeja WTO-sopimusten määräysten mukaisiksi.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

67 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ensimmäisessä kohdassa, jota sovelletaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytävään menettelyyn kyseisen perussäännön 53 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määrätään, että kannekirjelmässä on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Näiden mainintojen on oltava riittävän selkeitä ja täsmällisiä, jotta vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi tarvittaessa ratkaista kanteen tukeutumatta muihin tietoihin. Oikeusvarmuuden ja hyvän lainkäytön takaamiseksi kanteen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että kanteen perusteina olevat olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat ilmenevät ainakin pääpiirteittäin mutta silti johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi itse kannekirjelmän tekstistä.

68 Jotta nämä edellytykset täyttyisivät, kannekirjelmästä, jossa vaaditaan, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, sellaisten vahinkojen korvaamista, jotka yhteisön toimielinten väitetään aiheuttaneen, on ilmettävä seikat, joiden avulla voidaan yksilöidä sekä kantajan riitauttama näiden toimielinten menettely että ne syyt, joiden perusteella kantaja katsoo, että tämän menettelyn ja vahingon, jonka hän väittää kärsineensä, välillä on syy-yhteys (asia T-113/96, Dubois et Fils v. neuvosto ja komissio, tuomio 29.1.1998, Kok. 1998, s. II-125, 29 ja 30 kohta).

69 Kuten kantajien argumenteista ilmenee, kantajat katsovat kärsineensä vahinkoa sen takia, että vastaajina olevat toimielimet eivät tehneet yhteisössä sovellettuun banaanien tuontijärjestelmään sellaisia muutoksia, joilla tämä järjestelmä olisi voitu saattaa DSB:n asettamissa määräajoissa niiden sitoumusten mukaiseksi, jotka yhteisöllä on WTO-sopimusten nojalla.

70 Kannekirjelmä sisältää näin ollen, toisin kuin vastaajat väittävät, sellaiset seikat, joiden avulla voidaan yksilöidä se kantajien riitauttama vastaajien menettely, josta kantajat katsovat vahinkonsa aiheutuneen.

71 Kanteen perusteltavuutta koskevista vastaajien argumenteista sitä paitsi ilmenee, että vastaajat ovat voineet tehokkaasti valmistella puolustuksensa, joka koskee sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymisen edellytyksiä. Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi ratkaista nyt käsiteltävänä olevan kanteen täysin tietoisena asiakirja-aineistosta ja kontradiktorista periaatetta noudattaen.

72 Näin ollen on hylättävä se vastaajien väite, jonka mukaan kannekirjelmä ei täytä työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivaltaisuus

Asianosaisten lausumat

73 Komission mukaan lisätullin soveltaminen tuotteisiin, jotka kantajat toivat Yhdysvaltain alueelle, johtui tämän valtion hallituksen päätöksestä eikä yhteisön toimielimen toimesta.

74 Komissio väittää lisäksi, että EY 288 artiklan sanamuodon perusteella edellytyksenä on välitön yhteys riidanalaisen toimen ja yhteisön toiminnan välillä, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivaltaisuus ei voi perustua pelkästään kantajien muodolliseen väitteeseen, jonka mukaan kantajien vahinko johtuu yhteisön toimielinten toteuttamista toimista.

75 Kun kantajat väittävät, että Yhdysvaltain hallitus ei olisi koskaan korottanut riidanalaisia tuontitulleja, jos se ei olisi saanut siihen DSB:ltä lupaa sen jälkeen, kun yhteisön lainsäädäntö oli todettu WTO:n sääntöjen vastaiseksi, kantajat eivät komission mukaan osoita, että tällainen päätös johtuisi välittömästi yhteisön toimielimistä. Komission mukaan tällainen väite osoittaa päinvastoin sen, että toimi, jonka seurauksia kantajat valittavat, on toimi, jonka Amerikan yhdysvallat toteutti harkintavaltaansa käyttäen. Näin ollen komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi todeta olevansa toimivaltainen lausumaan nyt käsiteltävänä olevasta kanteesta (yhdistetyt asiat 89/86 ja 91/86, Étoile commerciale ja CNTA v. komissio, tuomio 7.7.1987, Kok. 1987, s. 3005, 18–20 kohta).

76 Kantajat katsovat, että niille aiheutuneen vahingon ja vastaajina olevien toimielinten menettelyn välistä syy-yhteyttä ei asianmukaisesti voida kieltää. Kantajien mukaan on varmaa, että Yhdysvaltain hallitus ei olisi alkanut periä kantajien tuotteiden tuonnista lisätullia, jos se ei olisi saanut siihen DSB:ltä lupaa yhteisön rikottua WTO:n sääntöjä. Kantajien mukaan vahinko syntyi siksi, että Amerikan yhdysvallat reagoi siihen, että yhteisö rikkoi WTO-sopimuksia.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

77 Yhteisöjen tuomioistuimilla on EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan määräysten nojalla toimivalta tutkia kanteet, joilla vaaditaan korvausta yhteisön toimielinten ja niiden henkilöstön tehtäviään suorittaessaan aiheuttamasta vahingosta.

78 Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajat vaativat korvausta vahingosta, jota ne väittävät kärsineensä siksi, että Amerikan yhdysvaltain viranomaiset korottivat kantajien tuotteista kantamaansa tuontitullia sen luvan mukaisesti, jonka DSB antoi sen jälkeen, kun yhteisössä sovellettu banaanien tuontijärjestelmä oli todettu WTO-sopimusten vastaiseksi.

79 Kanne perustuu sopimussuhteen ulkopuoliseen yhteisön vastuuseen, joka kantajien mukaan on syntynyt siksi, että kantajien vahinko aiheutui neuvoston ja komission antamista säännöksistä, jotka DSB katsoi WTO-sopimusten vastaisiksi.

80 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen toimivaltainen tutkimaan EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan nojalla nyt käsiteltävänä olevan vahingonkorvausvaatimuksen, jossa vastuun perusteena ei pidetä yksinomaan kansallisen elimen päätöstä, toisin kuin tilanteessa, josta oli kyse edellä 75 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Étoile commerciale ja CNTA vastaan komissio annetussa tuomiossa, johon komissio vetoaa.

81 Yhteisön vastuun syntyminen tosin edellyttää vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sitä, että väitetty vahinko on luettavissa yhteisön toimielinten syyksi. Tässä on kuitenkin kyse aineellisesta edellytyksestä, jonka täyttyminen on tutkittava tarkastettaessa, että väitetty vahinko ja toimielinten menettely ovat keskenään riittävän suorassa syy-yhteydessä, ja jonka perusteella ei voida katsoa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta puuttuu toimivalta, koska kerran väitetään, että vahinko on luettavissa yhteisön toimielinten syyksi.

82 Näin ollen on hylättävä ne komission väitteet, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole toimivaltainen, eikä tämä vaikuta siihen arviointiin, joka tehdään neuvoston ja komission menettelyn ja väitetyn vahingon välisestä syy-yhteydestä, kun tutkitaan niiden edellytysten täyttymistä, jotka koskevat sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymistä.

83 Kanne on siis otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

84 Kantajien vahingonkorvausvaatimus perustuu pääasiallisesti siihen sopimussuhteen ulkopuoliseen yhteisön vastuuseen, joka syntyy yhteisön elinten lainvastaisesta menettelystä. Kantajat vaativat myös, että sovelletaan analogisesti sitä sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevaa järjestelmää, jota on sovellettava jäsenvaltioihin, mikäli ne ovat rikkoneet yhteisön oikeuden mukaisia velvollisuuksiaan, minkä yhteisöjen tuomioistuin on todennut EY 226 artiklan nojalla. Lopuksi kantajat vetoavat siihen sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen, joka yhteisölle voi syntyä, vaikkeivät sen elimet olisikaan menetelleet lainvastaisesti.

Yhteisön vastuu, joka syntyy sen elinten lainvastaisesta menettelystä

85 Ensiksi on syytä palauttaa mieleen, että kuten vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, EY 288 artiklan toisen kohdan mukaan yhteisö on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa elintensä lainvastaisesta menettelystä ainoastaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielimet ovat menetelleet lainvastaisesti, vahinko on todella syntynyt ja kyseisen menettelyn ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (asia 26/81, Oleifici Mediterranei v. ETY, tuomio 29.9.1982, Kok. 1982, s. 3057, 16 kohta; asia T-175/94, International Procurement Services v. komissio, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. II-729, 44 kohta; asia T-336/94, Efisol v. komissio, tuomio 16.10.1996, Kok. 1996, s. II-1343, 30 kohta ja asia T-267/94, Oleifici Italiani v. komissio, tuomio 11.7.1997, Kok. 1997, s. II-1239, 20 kohta).

86 Jos yksi näistä edellytyksistä jää täyttymättä, koko kanne on hylättävä, eikä ole tarpeen tutkia kyseisen vastuun muita edellytyksiä (asia C-146/91, KYDEP v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.9.1994, Kok. 1994, s. I-4199, 19 ja 81 kohta ja asia T-170/00, Förde-Reederei v. neuvosto ja komissio, tuomio 20.2.2002, Kok. 2002, s. II-515, 37 kohta).

87 Lainvastaisen menettelyn, johon yhteisön toimielimen väitetään syyllistyneen, on merkittävä oikeusnormin, jonka tarkoituksena on antaa yksityisille oikeuksia, riittävän ilmeistä rikkomista (asia C-352/98 P, Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomio 4.7.2000, Kok. 2000, s. I-5291, 42 kohta).

88 Ratkaisevana kriteerinä, jonka perusteella tämän edellytyksen voidaan katsoa täyttyneen, on kyseessä olevan yhteisön toimielimen harkintavallalle asetettujen rajojen selvä ja vakava ylittäminen.

89 Jos tällä toimielimellä on harkintavaltaa vain hyvin vähän tai ei ollenkaan, jo pelkän yhteisön oikeuden rikkomisen voidaan katsoa olevan riittävän ilmeinen rikkominen (yhdistetyt asiat T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ja T-225/99, Comafrica ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. II-1975, 134 kohta ja yhdistetyt asiat T-64/01 ja T-65/01, Afrikanische Frucht-Compagnie ja Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert v. neuvosto ja komissio, tuomio 10.2.2004, Kok. 2004, s. II-521, 71 kohta).

90 Kantajien vahingonkorvausvaatimus on tutkittava näiden huomautusten valossa.

Asianosaisten lausumat

— Lainvastaisuudet, joihin vastaajina olevien toimielinten väitetään syyllistyneen

91 Kantajat väittävät, että neuvosto ja komissio eivät saattaneet DSB:n asettamassa 15 kuukauden määräajassa yhteisön banaanien tuontijärjestelmää niiden sitoumusten

mukaiseksi, jotka yhteisöllä on WTO-sopimusten nojalla. Yhdysvaltain lisätulli, josta kantajat väittävät kärsineensä vakavaa vahinkoa, oli kantajien mukaan välitön seuraus kyseisen järjestelmän, jonka DSB totesi WTO-sopimusten vastaiseksi, pysyttämisestä voimassa.

92 Kantajien mukaan tämän järjestelmän pysyttäminen voimassa loukkasi tiettyjä yhteisön oikeusjärjestyksen perusperiaatteita, kuten pacta sunt servanda -periaatetta. Kantajat väittävät tämän ensimmäisen seikan osalta, että yhteisö jätti noudattamatta velvollisuuksiaan, jotka sillä on WTO:n jäsenenä, kun otetaan huomioon WTO-sopimusten ja DSU:n sitovuus.

93 Kantajien mukaan vastaajat loukkasivat myös luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteita. Kantajien mukaan jokaisella kansalaisella on oltava oikeudellinen varmuus siitä, ettei hän joudu kantamaan yhteisön viranomaisten lainvastaisesta menettelystä aiheutuvia seurauksia. Kantajat vaativat suojaa perustellulle luottamukselle, joka ei kohdistu niiden tullimyönnytysten pysyvyyteen, jotka Amerikan yhdysvaltain kanssa neuvoteltiin alun perin 3,5 prosentin suuruisen tuontitullin muotoon, vaan se kohdistuu siihen, ettei näitä myönnytyksiä muuteta yhteisön toimielinten lainvastaisen menettelyn takia. Kantajien mukaan yhteisö ei mukauttanut lainsäädäntöään WTO:n sääntöihin, vaikka se oli yhtäältä vakuuttanut kauppakumppaneilleen aikovansa noudattaa DSB:n päätöksiä ja vaikka se oli toisaalta saanut tähän noudattamiseen poikkeuksellisesti lisäaikaa.

94 Kantajien mukaan vastaajina olevat toimielimet loukkasivat myös kantajien omaisuudensuojaa ja taloudellisen toiminnan harjoittamista koskevaa oikeutta, joka turvataan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä, 4.11.1950 Roomassa allekirjoitetussa yleissopimuksessa. Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajat väittävät joutuneensa maksamaan Yhdysvaltoihin kohdistuneesta akkujen tuonnistaan liian korkeita tulleja ja siirtämään tuotantolaitoksensa muualle.

95 Lopuksi kantajat väittävät neuvoston ja komission loukanneen hyvän hallinnon periaatetta, koska ne eivät saattaneet riidanalaista yhteisön lainsäädäntöä WTO:n sääntöjen mukaiseksi ja koska ne aliarvioivat sitä, miten Yhdysvaltain vastatoimien toteuttaminen saattoi vaikuttaa yhteisön hallintoalamaisten toimintaan.

96 Vastaajina olevat toimielimet puolestaan väittävät, että yhteisö on aina pyrkinyt täyttämään kaikki kansainväliset velvoitteensa, kuten ne, jotka seuraavat Lomén yleissopimuksista ja WTO-sopimuksista.

97 Vastaajat katsovat, että koska hyvityksistä neuvotteleminen ja niiden myöntäminen ovat keino ratkaista riitoja, kantajilla ei voinut olla mitään perusteltua luottamusta banaanien tuontijärjestelmän muuttamiseen hyvityksistä neuvottelemisen asemesta. Vastaajat väittävät lisäksi, että yhteisöön kohdistuvan vahingonkorvaussaatavan perusteena ei voi olla saavutettu oikeus kolmannen valtion tekemän kauppamyönnytyksen säilymiseen, koska yhteisöllä ei ole mitään velvollisuutta pyrkiä saamaan tietyntasoisia tullimyönnytyksiä.

98 Vastaajien mukaan väitetyt omaisuudensuojan rajoitukset eivät ole mitenkään rinnastettavissa pakkolunastukseen, eivätkä ne myöskään ylitä minkä tahansa liiketoiminnan tavanomaisten riskien rajoja.

99 Lopuksi vastaajat kiistävät hyvän hallinnon periaatteen loukkaamisen. Vastaajien mukaan komissio neuvotteli kaikkien asianomaisten WTO:n jäsenten kanssa löytääkseen kaikkien kannalta hyväksyttävän ratkaisun ja yritti saada Amerikan yhdysvallat suostumaan sellaisiin hyvityksiin, joiden mukaan tietyt yhdysvaltalaiset tuotteet pääsisivät yhteisön markkinoille, voidakseen välttää yksipuolisen myönnytysten peruuttamisen.

— Niiden normien oikeudellinen luonne, joita vastaajien väitetään rikkoneen

100 Kantajat huomauttavat siitä, että kaikki vastaajien loukkaamat periaatteet ovat ylemmäntasoisia periaatteita, joilla pyritään suojaamaan yksityisiä. Kantajien mukaan niillä oli ennen Yhdysvaltain lisätullin käyttöönottoa suoraan WTO:n järjestelmän nojalla oikeus tuoda tuotteitaan Yhdysvaltoihin maksamalla tuontimaksun, joka oli alun perin alennettu 3,5 prosenttiin. Vaikka WTO-sopimuksia ei voitaisikaan pitää välittömästi sovellettavina, tällainen vaikutus on kantajien mukaan tunnustettava yhteisön vastaiselle DSB:n päätökselle, koska tällainen päätös täyttää kantajien mukaan kaikki ne edellytykset, jotka välittömälle sovellettavuudelle on yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännössä asetettu.

101 Vastaajat puolestaan väittävät, että WTO-sopimusten määräyksillä luodaan oikeuksia ainoastaan sopimuspuolille eikä yksityisille. Sama koskee vastaajien mukaan DSB:n päätöksiä, joilla ainoastaan tulkitaan WTO:n sääntöjä.

102 Vastaajien mukaan WTO-sopimuksilla pyritään sääntelemään ja hoitamaan ainoastaan kansainvälisen oikeuden subjektien välisiä kansainvälisiä kauppasuhteita. Vastaajat väittävät, että WTO:n jäsenten tekemät tullimyönnytykset mahdollistavat pääsyn kansallisille markkinoille takaamatta kuitenkaan tällaista pääsyä tai takaamatta tietyntasoisia hintoja näillä markkinoilla, eikä niillä myöskään suoraan myönnetä toimijoille oikeutta tiettyyn tullikohteluun tai sellaista oikeutta, johon voitaisiin vedota yhteisön toimielimiä vastaan.

103 Vastaajat väittävät, että koska yhteisö joutuu kantamaan väliaikaisesti ja koko sen ajan, joka on tarpeen banaaniriidan ratkaisemiseksi, seuraukset Yhdysvaltain myönnytysten peruutuksista, se noudatti täysin WTO:n sääntöjä, ja niissä korotetuissa tulleissa, joita Yhdysvallat peri akkujen tuonnista, oli kyse ainoastaan kyseisten sääntöjen soveltamisesta.

104 Koska kantajat eivät voi vedota WTO-sopimuksiin, ne eivät voi myöskään väittää, että olisi loukattu pacta sunt servanda -periaatetta tai sellaista perusteltua luottamusta, joka kohdistuisi näiden sopimusten noudattamiseen.

— Väitettyjen rikkomisten vakavuus

105 Kantajien mukaan rikkomiset, joihin vastaajat syyllistyivät, ovat sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymisen kannalta riittävän ilmeisiä. Kantajien mukaan on pidettävä mielessä yhtäältä rikottujen normien selkeys ja tarkkuus ja toisaalta se, että vastaajina olevilla toimielimillä ei ollut mitään harkintavaltaa WTO-sopimusten kanssa ristiriitaisen yhteisön lainsäädännön saattamisessa näiden sopimusten mukaiseksi, kun otetaan huomioon DSB:n suosituksissa ja päätöksissä tämän osalta esitetyt täsmennykset. Lisäksi kantajat väittävät, että yhteisö jatkoi WTO:n oikeuden ja näin ollen yhteisön oikeuden rikkomista myös sen 15 kuukauden määräajan päätyttyä, jonka välimies oli sille myöntänyt WTO:n sääntöjen noudattamiseksi.

106 Vastaajat katsovat pysyneensä harkintavaltansa rajoissa varsinkin, kun säänneltävät tilanteet olivat monimutkaisia ja kun kyseessä olleiden säännösten soveltaminen ja tulkinta oli vaikeaa. Vastaajien mukaan niitä ei voida syyttää tarpeellisten toimien toteuttamatta jättämisestä, koska asetuksissa N:o 1637/98 ja N:o 2362/98, joiden osalta Amerikan yhdysvallat käynnisti uuden menettelyn, perustettiin alkuperäisestä yhteisön tuontijärjestelmästä poikkeava järjestelmä.

107 Vastaajien mukaan tämän osalta on muistutettava siitä tehtävästä, joka on annettu DSU:n 22 artiklassa määrätylle myönnytysten peruuttamiselle, joka on DSB:n suositusten täyden soveltamisen jälkeen paras ratkaisu. Vastaajien mukaan DSU:n 3 artiklan 7 kohdasta, jossa pidetään suositeltavimpana osapuolten keskinäisesti

hyväksymää ratkaisua, seuraa WTO:n jäsenten toimivaltaisille elimille sellainen laaja harkintavalta, jonka avulla ne voivat vapautua, vaikka vain tilapäisesti, WTO-sopimusten mukaisista velvoitteistaan.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

— Esikysymys siitä, voidaanko WTO:n sääntöihin vedota

108 Ennen yhteisön toimielinten menettelyn lainmukaisuuden tutkimista on ratkaistava kysymys siitä, seuraako WTO-sopimuksista yhteisön oikeussubjekteille oikeus vedota näihin sopimuksiin tuomioistuimissa yhteisön lainsäädännön pätevyyden riitauttamiseksi, jos DSB on todennut, että sekä kyseinen lainsäädäntö että yhteisön myöhemmin muun muassa WTO:n sääntöjen noudattamiseksi antama lainsäädäntö ovat ristiriidassa näiden sääntöjen kanssa.

109 Kantajat vetoavat tämän osalta pacta sunt servanda -periaatteeseen, joka tosiaankin kuuluu niihin oikeussääntöihin, joita yhteisön toimielinten on toimivaltaansa käyttäessään noudatettava, koska se on jokaisen oikeusjärjestyksen ja erityisesti kansainvälisen oikeuden perusperiaate (asia C-162/96, Racke, tuomio 16.6.1998, Kok. 1998, s. I-3655, 49 kohta).

110 Käsiteltävänä olevassa asiassa ei kuitenkaan voida tehokkaasti vedota pacta sunt servanda -periaatteeseen vastaajina olevia toimielimiä vastaan, koska vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan WTO-sopimukset eivät luonteensa ja rakenteensa vuoksi lähtökohtaisesti kuulu niihin normeihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuimet valvovat yhteisön toimielinten toiminnan lainmukaisuutta (asia C-149/96, Portugali

v. neuvosto, tuomio 23.11.1999, Kok. 1999, s. I-8395, 47 kohta; asia C-307/99, OGT Fruchthandelsgesellschaft, määräys 2.5.2001, Kok. 2001, s. I-3159, 24 kohta; yhdistetyt asiat C-27/00 ja C-122/00, Omega Air ym., tuomio 12.3.2002, Kok. 2002, s. I-2569, 93 kohta; asia C-76/00 P, Petrotub ja Republica v. neuvosto, tuomio 9.1.2003, Kok. 2003, s. I-79, 53 kohta ja asia C-93/02 P, Biret International v. neuvosto, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. I-10497, 52 kohta).

111 On nimittäin todettava yhtäältä, että WTO:n perustamissopimus perustuu vastavuoroisuuteen ja keskinäisiin etuihin, jotka erottavat sen yhteisön ja kolmansien valtioiden välisistä sopimuksista, jotka perustuvat tietynlaiseen velvoitteiden epätasapainoon. On selvää, että jotkut yhteisön tärkeimmistä kauppakumppaneista eivät pidä WTO-sopimuksia sellaisina normeina, joihin nähden niiden lainkäyttöelinten olisi valvottava näiden kauppakumppanien sisäisen oikeuden säännösten lainmukaisuutta. Yhteisön toimielinten toiminnan lainmukaisuuden valvonta kyseisiin normeihin nähden saattaisi siis johtaa WTO:n sääntöjä sovellettaessa sellaiseen epätasapainoon, jolla yhteisön lainsäädäntö- ja täytäntöönpanoelimiltä poistettaisiin sellainen liikkumavara, joka on yhteisön kauppakumppaneiden vastaavien elinten käytettävissä (edellä 110 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 42–46 kohta).

112 Toisaalta on todettava, että jos lainkäyttöelimille asetettaisiin velvollisuus jättää soveltamatta WTO-sopimusten kanssa ristiriidassa olevia sisäisen oikeuden säännöksiä, tästä seuraisi, että sopimuspuolten lainsäädäntö- ja täytäntöönpanoelimiltä poistettaisiin DSU:n 22 artiklan mukainen mahdollisuus löytää edes väliaikainen neuvotteluratkaisu keskinäisesti hyväksyttävään hyvitykseen pääsemiseksi (edellä 110 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 39 ja 40 kohta).

113 Tästä seuraa, että vastaajina olevien toimielinten toimesta johtuvasta WTO:n sääntöjen mahdollisesta rikkomisesta ei lähtökohtaisesti ole omiaan seuraamaan sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta (asia T-18/99, Cordis v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-913, 51 kohta; asia T-30/99, Bocchi Food Trade International v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-943, 56 kohta ja asia T-52/99, T. Port v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-981, 51 kohta).

114 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi valvottava vastaajina olevien toimielinten menettelyn lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin nähden vain, jos yhteisön tarkoituksena on ollut panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite tai jos yhteisön toimenpiteessä nimenomaisesti viitataan WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin (ks. vuoden 1947 GATT-sopimuksen osalta asia 70/87, Fediol v. komissio, tuomio 22.6.1989, Kok. 1989, s. 1781, Kok. Ep. X, s. 79, 19–22 kohta ja asia C-69/89, Nakajima v. neuvosto, tuomio 7.5.1991, Kok. 1991, s. I-2069, Kok. Ep. XI, s. I-161, 31 kohta sekä WTO-sopimusten osalta edellä 110 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 49 kohta ja edellä 110 kohdassa mainittu asia Biret International v. neuvosto, tuomion 53 kohta).

115 On kuitenkin katsottava, että vaikka DSB olisikin päätöksellään todennut jonkin jäsenen toteuttamat toimet WTO:n sääntöjen vastaisiksi, kumpaakaan kyseisistä poikkeuksista ei voida soveltaa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

— Poikkeus, joka koskee aikomusta panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksytty erityinen velvoite

116 Kun yhteisö sitoutui DSB:n 25.9.1997 tekemän päätöksen jälkeen noudattamaan WTO:n sääntöjä, sen tarkoituksena ei ollut hyväksyä WTO:n yhteydessä sellaista erityistä velvoitetta, jolla voitaisiin perustella poikkeus siihen, ettei WTO:n sääntöihin voida vedota yhteisöjen tuomioistuimissa, ja jonka nojalla yhteisöjen tuomioistuimet voisivat valvoa yhteisön toimielinten menettelyn lainmukaisuutta kyseisiin sääntöihin nähden.

117 On totta, että vuoden 1947 GATT-sopimukseen verrattuna DSU:lla on vahvistettu riitojenratkaisujärjestelmää, erityisesti paneeliraporttien hyväksymisen osalta.

118 DSU:n 3 artiklan 7 kohdassa korostetaan näin ollen sitä, että riitojenratkaisujärjestelmän ensimmäisenä tavoitteena on tavallisesti niiden toimenpiteiden poistaminen, jotka on todettu WTO-sopimusten määräysten vastaisiksi. DSU:n 22 artiklan 1 kohdassa pidetään samoin ensisijaisena sitä, että suositus toimenpiteen saattamiseksi WTO-sopimusten mukaiseksi pannaan kokonaan täytäntöön.

119 Lisäksi DSU:n 17 artiklan 14 kohdassa määrätään, että riidan osapuolet hyväksyvät ehdoitta valituselimen raportin, jonka DSB on hyväksynyt, kuten se on tehnyt nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. DSU:n 22 artiklan 7 kohdassa täsmennetään, että riidan osapuolet hyväksyvät lopulliseksi välimiehen päätöksen, jossa määritellään myönnytysten peruutuksen taso.

120 DSU:ssa kuitenkin joka tapauksessa varataan tärkeä sija riidan osapuolina olevien WTO:n jäsenten välisille neuvotteluille (edellä 110 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 36–40 kohta).

121 Näin ollen DSU:ssa tarjotaan riidan osapuolena olevalle WTO:n jäsenelle useita tapoja panna täytäntöön sellainen DSB:n suositus tai päätös, jossa toimenpide katsotaan WTO:n sääntöjen vastaiseksi.

122 Jos tällaista toimenpidettä ei voida heti peruuttaa, DSU:n 3 artiklan 7 kohdan mukaan on mahdollista myöntää vahinkoa kärsineelle jäsenelle hyvitystä tai antaa tälle lupa peruuttaa myönnytysten soveltaminen tai muiden velvoitteiden täytäntöönpano väliaikaisesti ja siihen asti, kunnes kyseisten sääntöjen vastainen toimenpide on peruutettu (ks. edellä 110 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 37 kohta).

123 DSU:n 22 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jos WTO:n jäsen jättää noudattamatta velvollisuuttaan panna DSB:n suositukset ja päätökset täytäntöön sille asetetussa määräajassa, tällaisen jäsenen on pyydettäessä ja viimeistään määräajan päätyttyä ryhdyttävä neuvotteluihin kantelun tehneen jäsenen kanssa keskinäisesti hyväksyttävän hyvityksen löytämiseksi.

124 Ellei tyydyttävästä hyvityksestä ole sovittu 20 päivän kuluessa sen DSU:n 21 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kohtuullisen määräajan päättymisestä, joka on asetettu WTO:n sääntöjen noudattamiseksi, kantelun tehnyt osapuoli voi pyytää DSB:ltä lupaa peruuttaa kyseiseltä jäseneltä WTO-sopimusten mukaisia myönnytyksiä tai muita velvoitteita.

125 Riidan osapuolten välisille neuvotteluille on joka tapauksessa varattu tärkeä sija myös sen määräajan päätyttyä, joka on asetettu WTO:n sääntöjen kanssa ristiriitaiseksi todetun toimenpiteen saattamiseksi näiden sääntöjen mukaiseksi, ja myös niiden toimien sallimisen ja toteuttamisen jälkeen, joilla myönnetään hyvitystä tai peruutetaan myönnytyksiä DSU:n 22 artiklan 6 kohdan nojalla.

126 DSU:n 22 artiklan 8 kohdassa korostetaan näin ollen myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamisen väliaikaisuutta ja todetaan tällaisen peruuttamisen olevan voimassa vain niin kauan "kunnes liitesopimuksen kanssa ristiriidassa oleva toimenpide on poistettu tai kunnes jäsen, jonka on täytäntöönpantava suositukset ja päätökset, tarjoaa ratkaisun etujen mitätöimiselle tai loukkaukselle tai kunnes keskinäisesti tyydyttävä ratkaisu on saavutettu".

127 Samassa 8 kohdassa määrätään vielä, että DSB:n on 21 artiklan 6 kohdan mukaisesti jatkuvasti valvottava hyväksyttyjen suositusten tai päätösten täytäntöönpanoa.

128 Kun on erimielisyyttä DSB:n suositusten ja päätösten noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden yhdenmukaisuudesta, tällaiset riidat ratkaistaan DSU:n 21 artiklan 5 kohdan mukaan "turvautumalla näihin riitojenratkaisumenettelyihin", mihin kuuluu myös se, että riidan osapuolet pyrkivät neuvotteluratkaisuun.

129 DSU:n mukaiset riitojenratkaisumenetelmät eivät loppuneet sen määräajan päättymiseen, jonka DSB oli asettanut yhteisölle tämän soveltaman banaanien tuontijärjestelmän saattamiseksi DSB:n 25.9.1997 tekemän päätöksen mukaiseksi, eivätkä kyseiset menetelmät loppuneet myöskään siihen 9.4.1999 tehtyyn päätökseen, jolla DSB:n välimiehet totesivat nimenomaisesti, että asetuksilla N:o 1637/98 ja N:o 2362/98 perustettu uusi banaanien tuontijärjestelmä oli ristiriidassa WTO-sääntöjen kanssa.

130 Tässä suhteessa on katsottava, että vastaajina olevien toimielinten menettelyn lainmukaisuuden valvonta yhteisöjen tuomioistuimissa WTO:n sääntöihin nähden voisi heikentää yhteisön neuvottelijoiden asemaa etsittäessä riitaan keskinäisesti hyväksyttävää ja WTO:n sääntöjen mukaista ratkaisua.

131 Näin ollen on todettava, että jos lainkäyttöelimille asetettaisiin velvollisuus jättää soveltamatta WTO-sopimusten kanssa ristiriidassa olevia sisäisen oikeuden säännöksiä, tästä seuraisi, että sopimuspuolten lainsäädäntö- ja täytäntöönpanoelimiltä poistettaisiin muun muassa DSU:n 22 artiklan mukainen mahdollisuus löytää edes väliaikainen neuvotteluratkaisu (edellä 110 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 40 kohta).

132 Kantajat siis katsovat virheellisesti, että WTO:n jäsenellä on DSU:n 21 ja 22 artiklan nojalla velvollisuus noudattaa tietyssä määräajassa WTO:n elinten suosituksia ja

päätöksiä ja että DSB:n päätökset ovat täytäntöönpanokelpoisia, elleivät sopimuspuolet vastusta sitä yksimielisesti.

133 Neuvosto sitä paitsi jatkoi keskenään ristiriitaisten tavoitteiden yhteensovittamista, kun se asetuksellaan N:o 216/2001 muutti uudelleen banaanien tuontijärjestelmää. Asetuksen N:o 216/2001 johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa viitataan näin ollen niihin lukuisiin ja tiiviisiin yhteyksiin, joita pidettiin, jotta muun muassa voitaisiin "ottaa huomioon — — erityisryhmän päätelmät", ja sen toisessa perustelukappaleessa todetaan, että uudella suunnitellulla tuontijärjestelmällä voidaan parhaiten taata sekä "[banaanien YMJ:n] tavoitteiden toteutuminen yhteisön tuotannon ja kulutuskysynnän osalta" että "maailmankaupan sääntöjen noudattaminen".

134 Loppujen lopuksi Amerikan yhdysvallat suostui 11.4.2001 tehdyssä yhteisymmärryspöytäkirjassa peruuttamaan väliaikaisesti lisätullinsa kantamisen sen vastineeksi, että yhteisö sitoutui ottamaan banaanien tuonnissa käyttöön yksinomaan tariffeihin perustuvan järjestelmän viimeistään 1.1.2006.

135 Tällainen tulos olisi kuitenkin voinut vaarantua, jos yhteisöjen tuomioistuimet olisivat valvoneet vastaajina olevien toimielinten tuolloisen menettelyn lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin nähden, jotta kantajille aiheutunut vahinko voidaan korvata.

136 Tämän osalta on todettava, että, kuten Amerikan yhdysvallat nimenomaisesti korosti, 11.4.2001 tehty yhteisymmärryspöytäkirja ei sellaisenaan ole DSU:n 3 artiklan 6 kohdassa tarkoitettu keskinäisesti hyväksytty ratkaisu ja että kysymys

DSB:n suositusten ja päätösten täytäntöönpanosta yhteisössä pysyi 12.7.2001, eli nyt käsiteltävänä olevan kanteen nostamisen jälkeen, DSB:n kokouksen asialistalla.

137 Tästä seuraa, että kun vastaajina olevat toimielimet muuttivat yhteisön riidanalaista banaanien tuontijärjestelmää, niiden tarkoituksena ei ollut panna täytäntöön niistä WTO:n säännöistä johtuvia erityisiä velvoitteita, joiden kanssa DSB oli katsonut kyseisen järjestelmän olevan ristiriidassa.

138 Tämän osalta on lisäksi todettava, että kuten asetuksen N:o 1637/98 johdanto-osan perustelukappaleista ilmenee, neuvosto on käsiteltävänä olevassa asiassa pyrkinyt DSU:n mukaisia eri riitojenratkaisumenetelmiä käyttämällä sovittamaan yhteen ne kansainväliset sitoumukset, jotka yhteisöllä on sekä WTO:n yhteydessä että neljännen Lomén yleissopimuksen muihin allekirjoittajiin nähden, säilyttäen kuitenkin samalla banaanien YMJ:n tavoitteet.

139 Tämän pyrkimyksen vahvistaa asetuksella N:o 1637/98 muutetun asetuksen N:o 404/93 20 artiklan e alakohta. Kun tässä artiklassa täsmennetään, että komissio on toimivaltainen antamaan säännökset asetuksen N:o 404/93 IV osaston soveltamiseksi, joka koskee kolmansien maiden kanssa käytävän banaanikaupan järjestelmää, ja että näihin säännöksiin kuuluvat niiden velvoitteiden noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, jotka johtuvat yhteisön EY 300 artiklan mukaisesti tekemistä sopimuksista, kyseinen artikla käsittää kaikki yleissopimuksissa tehdyt sitoumukset, eikä siinä pidetä ensisijaisina niitä velvoitteita, jotka yhteisöllä on WTO-sopimusten yhteydessä.

140 Yhteisön lainsäätäjä varaa lisäksi itselleen asetuksen N:o 1637/98 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa nimenomaisesti mahdollisuuden tarkastella tämän asetuksen toimintaa riittävän koeajanjakson päätyttyä.

— Poikkeus, joka koskee nimenomaista viittausta WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin

141 Asetuksella N:o 404/93 toteutetun ja sittemmin muutetun banaanien YMJ:n osalta ei voida katsoa, että siinä viitattaisiin nimenomaisesti WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin (ks. vastaavasti edellä 110 kohdassa mainittu asia OGT Fruchthandelsgesellschaft, määräyksen 28 kohta).

142 Erityisesti on todettava, että banaanien tuontijärjestelmän muuttamisesta annettujen eri asetusten johdanto-osista ei ilmene, että yhteisön lainsäätäjä olisi viitannut WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin, kun se pyrki saattamaan tämän järjestelmän näiden sopimusten mukaiseksi.

143 Asetus N:o 2362/98 ei näin ollen sisällä mitään nimenomaista viittausta WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin (edellä 113 kohdassa mainittu asia Cordis v. komissio, tuomion 59 kohta; edellä 113 kohdassa mainittu asia Bocchi Food Trade International v. komissio, tuomion 64 kohta ja edellä 113 kohdassa mainittu asia T. Port v. komissio, tuomion 59 kohta).

144 Tästä seuraa, että vaikka DSB totesikin kyseessä olevan yhteisön järjestelmän WTO:n sääntöjen vastaiseksi, nämä säännöt eivät nyt käsiteltävässä asiassa ole minkään sellaisten erityisten velvoitteiden perusteella, jotka yhteisö olisi pyrkinyt panemaan täytäntöön, eivätkä myöskään minkään tiettyihin määräyksiin tehdyn nimenomaisen viittauksen perusteella sellaisia normeja, joihin nähden toimielinten menettelyn lainmukaisuutta voidaan arvioida.

145 Edellä esitetystä seuraa, että kantajat eivät voi väittää vahingonkorvausvaatimuksensa kannalta tehokkaasti, että kyseessä oleva neuvoston ja komission menettely oli WTO:n sääntöjen vastainen.

146 Kantajien väitteet luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteiden loukkaamisesta, omaisuudensuojaa koskevan oikeuden ja taloudellisen toiminnan harjoittamista koskevan oikeuden loukkaamisesta sekä hyvän hallinnon periaatteen loukkaamisesta perustuvat kaikki siihen olettamaan, että vastaajina olevien toimielinten menettely oli WTO:n sääntöjen vastaista.

147 Koska nämä säännöt eivät kuulu niihin sääntöihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuimet valvovat yhteisön toimielinten menettelyn lainmukaisuutta, myös kyseiset väitteet on hylättävä.

148 Tästä seuraa, että vastaajina olevien toimielinten menettelyä ei voida katsoa lainvastaiseksi, eikä ole tarpeen tutkia kantajien väitteitä niiden normien ja periaatteiden oikeudellisesta luonteesta, joita kantajat väittävät rikotun ja loukatun, eikä myöskään väitteitä niiden rikkomisen ja loukkaamisen oletetusta vakavuudesta.

149 Koska vastaajina olevien toimielinten väitetyn menettelyn lainvastaisuutta ei voida näyttää toteen, yksi niistä kolmesta kumulatiivisesta edellytyksestä jää täyttymättä, jotka on asetettu sille sopimussuhteen ulkopuoliselle yhteisön vastuulle, joka syntyy yhteisön elinten lainvastaisesta menettelystä.

150 Näin ollen tähän vastuujärjestelmään perustuva kantajien vahingonkorvauskanne on hylättävä, eikä tässä yhteydessä ole tarpeen tutkia, täyttyvätkö kaksi muuta edellytystä, jotka koskevat yhtäältä sitä, että vahinko on tosiasiallisesti syntynyt, ja toisaalta sitä, että väitetyn menettelyn ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (asia C-257/98 P, Lucaccioni v. komissio, tuomio 9.9.1999, Kok. 1999, s. I-5251, 14 kohta ja asia T-220/96, EVO v. neuvosto ja komissio, tuomio 24.4.2002, Kok. 2002, s. II-2265, 39 kohta).

Sopimussuhteen ulkopuolista jäsenvaltioiden vastuuta koskevan järjestelmän soveltaminen analogisesti

151 Kantajat väittävät, että välimiesten 9.4.1999 tekemä päätös, jossa sallittiin yhteisön vientiin kohdistuneet vastatoimet, voidaan rinnastaa sellaiseen yhteisöjen tuomioistuimen tuomioon, jossa EY 226 artiklan nojalla todetaan jäsenvaltion jättäneen noudattamatta yhteisön oikeuden mukaisia velvoitteitaan. Kantajien mukaan yhteisöjen tuomioistuinten on siis tunnustettava kantajille oikeus korvaukseen vahingosta, joka on aiheutunut vastaajien lainvastaisesta menettelystä (yhdistetyt asiat C-6/90 ja C-9/90, Francovich ym., tuomio 19.11.1991, Kok. 1991, s. I-5357, Kok. Ep. XI, s. I-467 ja yhdistetyt asiat C-46/93 ja C-48/93, Brasserie du pêcheur ja Factortame, tuomio 5.3.1996, Kok. 1996, s. I-1029).

152 Vastaajina olevien toimielinten mukaan käsiteltävänä olevassa asiassa ei voida soveltaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee sopimussuhteen ulkopuolista jäsenvaltioiden vastuuta niiden yhteisön oikeuden mukaisten velvoitteiden rikkomisesta.

153 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tarvitsee vain todeta, että vaikka oletettaisiinkin, että DSB:n suositukset ja päätökset voidaan rinnastaa yhteisöjen tuomioistuimen tuomioihin, kantajien vahingonkorvausvaatimuksen perustana on se, että yhteisöön sovelletaan analogisesti vastuujärjestelmää, joka perustuu siihen olettamaan, että vastaajina olevat toimielimet ovat menetelleet lainvastaisesti.

154 Koska vastaajien ei ole osoitettu menetelleen lainvastaisesti käsiteltävänä olevassa asiassa, kyseinen vaatimus on hylättävä perusteettomana.

Yhteisön vastuu, kun sen elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti

Sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun periaate, kun yhteisön elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti

— Asianosaisten lausumat

155 Kantajat katsovat, että vaikka oletettaisiinkin, että vastaajat saattoivat lainmukaisesti jättää soveltamatta WTO:n päätöksiä, ne edellytykset, jotka yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännössä on asetettu sopimussuhteen ulkopuoliselle yhteisön vastuulle, joka syntyy yhteisön elinten aiheuttamista vahingoista silloinkin, kun nämä eivät ole toimineet lainvastaisesti, täyttyvät joka tapauksessa: vahinko on tosiasiallisesti syntynyt, tämä vahinko ja yhteisön toimielinten menettely ovat keskenään syy-yhteydessä ja tämä vahinko on luonteeltaan epätavallinen ja erityinen (asia T-184/95, Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 28.4.1998, Kok. 1998, s. II-667, 59 kohta; tämä tuomio pysytettiin muutoksenhaussa voimassa asiassa C-237/98 P, Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.6.2000, Kok. 2000, s. I-4549).

156 Vastaajat puolestaan väittävät, että periaatetta, jonka mukaan yhteisö on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa silloinkin, kun sen elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti, ei voida pitää EY 288 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuna jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisenä yleisenä periaatteena. Vastaajat väittävät joka tapauksessa, ettei tällaista periaatetta ole vielä koskaan vahvistettu yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännössä ja että kantajat eivät täytä niitä tällaisen vastuujärjestelmän tiukkoja edellytyksiä, jotka on asetettu niissä kansallisissa oikeusjärjestyksissä, joissa se on tunnustettu.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

157 Kun yhteisön toimielinten syyksi luettavan menettelyn lainvastaisuus on jäänyt näyttämättä toteen, kuten on käynyt käsiteltävänä olevassa asiassa, tästä ei seuraa, että ne yritykset, joiden on taloudellisten toimijoiden ryhmänä vastattava suhteettomasta osuudesta vientimarkkinoille pääsyn rajoittamisesta aiheutuvista rasituksista, eivät missään tapauksessa voi saada hyvitystä sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun perusteella (ks. vastaavasti asia 81/86, De Boer Buizen v. neuvosto ja komissio, tuomio 29.9.1987, Kok. 1987, s. 3677, Kok. Ep. IX, s. 167, 17 kohta).

158 On nimittäin todettava, että EY 288 artiklan toisen kohdan mukaan yhteisölle tässä määräyksessä asetettu velvollisuus korvata toimielintensä aiheuttama vahinko perustuu "jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisiin yleisiin periaatteisiin", eikä siinä näin ollen rajoiteta näitä periaatteita koskemaan vain sitä sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta, joka syntyy kyseisten toimielinten lainvastaisesta menettelystä.

159 Sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevissa kansallisissa lainsäädännöissä annetaan yksityisille mahdollisuus, vaikkakin vaihtelevasti, saada tuomioistuimissa tietyillä aloilla ja eri menettelysääntöjen mukaisesti korvausta tietyistä vahingoista silloinkin, kun vahingon aiheuttaja ei ole toiminut lainvastaisesti.

160 Mikäli vahinko on aiheutunut sellaisesta yhteisön toimielinten menettelystä, jonka lainvastaisuutta ei ole näytetty toteen, yhteisö voi joutua sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen silloin, kun seuraavat edellytykset täyttyvät kumulatiivisesti: vahinko on todella syntynyt, vahingon ja yhteisön toimielinten menettelyn välillä on syy-yhteys ja kyseessä oleva vahinko on epätavallinen ja erityinen (edellä 155 kohdassa mainittu asia Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.6.2000, 19 kohta).

161 Näin ollen on tutkittava, täyttyvätkö nämä kolme edellytystä nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

Todellinen ja varma vahinko

— Asianosaisten lausumat

162 Kantajat väittävät vahinkonsa koostuvan yhtäältä siitä, että Yhdysvaltain viranomaiset korottivat 96,5 prosenttia niitä tulleja, joita ne perivät kantajien Yhdysvaltoihin suuntautuneesta akkujen tuonnista, ja toisaalta niistä kustannuksista, jotka aiheutuivat siitä, että tällaisen kaupallisen vastatoimen seurauksena kantajat joutuivat perustamaan ja siirtämään muualle kyseisten tuotteiden tuotantoyksiköitä. Tämän vahingon lisäksi kantajat väittävät liikevaihtonsa laskeneen sen takia, että kyseisten tuotantoyksiköiden tuotantosuuntaa jouduttiin muuttamaan.

163 Kantajat ovat oikeudenkäynnin aikana täsmentäneet, että koska akkujen tuotantoyksikön toteuttamista Yhdysvalloissa nopeutettiin ja koska toisessa yhteisön ulkopuolisessa maassa sijainnut tuotantopaikka muunnettiin kyseisiä tuotteita valmistavaksi tehtaaksi, kantajat pystyivät minimoimaan lisätullin kielteiset vaikutukset ja säilyttämään osuutensa Yhdysvaltain markkinoista. Kantajat eivät siis väitä myyntinsä pienentyneen vaan ainoastaan kärsineensä taloudellista vahinkoa.

164 Vastaajat puolestaan väittävät, että kantajien ja näiden yhdysvaltalaisten asiakkaiden välisissä myyntisopimuksissa määrätään kantajien tuotteiden hintojen tarkistamisesta ja että kantajien ei ole osoitettu ryhtyneen tällaista tarkistamista koskeviin neuvotteluihin. Vastaajat katsovat, että koska kantajat ovat suostuneet hintojensa korotusta rajoittaviin sopimuslausekkeisiin, ne ovat itse vastuussa niistä taloudellisista haitoista, joita ne väittävät lisätullin aiheuttaneen. Vastaajat lisäävät, että kantajien jakelusopimuksessa, jonka mukaan ostajan kanssa sovittavat hinnat perustuvat fob-lausekkeeseen (vapaasti aluksessa), tuontitullien vaihtelun riski

asetetaan yksinomaan ostajan kannettavaksi. Vastaajien mukaan nimittäin Yhdysvaltain perimien tuontitullien määrä tietenkin lisätään kuljetus- ja vakuutuskulujen kanssa alun perin sovittuun fob-hintaan.

165 Vastaajien mukaan kantajat eivät myöskään ole osoittaneet, etteivät ne pystyneet viemään akkujaan muihin maihin ja siten välttymään kokonaan voittojen vähenemiseltä. Lopuksi vastaajat väittävät, että kantajien toimet tuotannon siirtämiseksi muualle eivät ole aiheuttaneet mitään vahinkoa, vaan ne päinvastoin merkitsevät pääsyä tuottavampaan korkean teknologian tuotantoon.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

166 Vastaajina olevien toimielinten väitteistä ja niiden perusteluista ilmenee, että vastaajat kiistävät vain sen, että kantajille olisi aiheutunut sellaista taloudellista tappiota, joka ei johtuisi kantajien omista päätöksistä.

167 Tästä seuraa, että neuvosto ja komissio eivät kiistä, että kantajille olisi lähtökohtaisesti aiheutunut todellista ja varmaa vahinkoa sen takia, että Yhdysvallat alkoi periä lisätullia yhteisöstä peräisin olleiden akkujen tuonnista.

168 Erityisesti on todettava, että koska vastaajat myöntävät, että kantajien tekemän jakelusopimuksen seurauksena tuontitullien vaihtelun riski on yksinomaan ostajan kannettavana, vastaajat eivät voi kiistää, että kantajille välttämättä aiheutui vähintäänkin liiketaloudellista vahinkoa, koska niiden tuotteet kiistatta kallistuivat Yhdysvaltain markkinoilla sen takia, että Yhdysvallat alkoi odottamatta kantaa kyseisten tuotteiden tuonnista 100 prosentin arvotullia.

169 Komission esittämät tilastot sitä paitsi tukevat kantajien väitteitä, koska ne osoittavat kiistatta, että yhteisöstä peräisin olleiden lyijyakkujen tuonti Yhdysvaltoihin väheni kokonaisarvoltaan tuntuvasti.

170 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajien kärsimän vahingon todellisuutta ja varmuutta koskeva edellytys täyttyy.

Aiheutuneen vahingon ja vastaajina olevien toimielinten menettelyn välinen syy-yhteys

— Asianosaisten lausumat

171 Kantajien mukaan riittää, että vahinko on aiheutunut riittävän suoraan yhteisön toimielinten menettelystä, eikä tämän osalta vaadita täysin välitöntä syy-yhteyttä. Kantajat väittävät, että käsiteltävänä olevassa asiassa Yhdysvaltain lisätulli johtui loppujen lopuksi siitä, että yhteisö pysytti voimassa WTO:n sääntöjen vastaisen banaanien tuontijärjestelmänsä.

172 Kantajien mukaan oli täysin tiedossa sekä Yhdysvaltain viranomaisten aikomus toteuttaa vastatoimia että luettelo tuotteista, joita toimet koskevat. Kantajien mukaan on merkityksetöntä, että tällaiset toimet saattoivat vaikuttaa jokaiseen yhteisön toimijaan ja että Amerikan yhdysvalloilla oli oikeus valita kyseessä olevat alat tai reagoida muilla WTO:n säännöissä määrätyillä tai sallituilla keinoilla.

173 Vastaajat kiistävät, että väitetyn vahingon ja niiden menettelyn välillä olisi mitään syy-yhteyttä. Vastaajat eivät katso lisätullin johtuneen niiden omasta toiminnasta vaan Amerikan yhdysvaltain yksipuolisesta toimesta, jolla rajattiin ne yhteisön toimijat, joihin lisätulli vaikutti. Vastaajien mukaan Yhdysvaltain viranomaiset olisivat voineet kohdistaa vastatoimensa muihin tuotteisiin kuin akkuihin, ja lisäksi ne vapauttivat lisätullistaan tuotteet, jotka olivat peräisin tietyistä yhteisön jäsenvaltioista. Vastaajat väittävät myös, että Yhdysvaltain hallitus päätti täysin vapaasti tullien korotuksen määrästä.

174 Vastaajien mukaan yhteisön syyksi ei siis voida lukea sitä, että kyseessä oleville toimijoille asetettiin suhteeton rasite. Sitä paitsi kantajien huomautukset syrjinnästä, jonka kohteeksi ne väittävät joutuneensa, osoittavat vastaajien mukaan sen, ettei niiden menettelyn ja väitetyn vahingon välillä ole syy-yhteyttä.

175 Vastaajien mukaan se, että WTO:n jäsen peruuttaa myönnytyksiä, ei ole automaattista eikä pakollista. Näin ollen vastaajat väittävät, että DSU:n 22 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisessa menettelyssä on tarkoitus neuvotella hyvityksistä markkinoille pääsyä koskevien myönnytysten muodossa silloin, kun DSB:n suosituksia ja päätöksiä ei panna täytäntöön kohtuullisessa määräajassa.

176 Vastaajat väittävät lisäksi, että banaanien YMJ:n ja korotettujen tullien maksamista koskevien kantajien päätösten välillä ei ole mitään, ei edes välillistä, yhteyttä. Vastaajien mukaan kantajilla ei ollut minkään yhteisön toimen nojalla velvollisuutta harjoittaa vientiä Yhdysvaltoihin tai jatkaa vientiä uusissa olosuhteissa, eikä missään yhteisön toimessa myöskään estetty mahdollisuutta neuvotella tuontihinnasta uudelleen tai mahdollisuutta viedä tuotteita muualle.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

177 Jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisiin periaatteisiin, joihin EY 288 artiklan toisessa kohdassa viitataan, ei voida vedota sellaisen väitteen tueksi, jonka mukaan yhteisöllä on velvollisuus korvata mikä tahansa vahingollinen, vaikka kaukainenkin, seuraus, joka aiheutuu sen elinten menettelystä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 64/76 ja 113/76, 167/78 ja 239/78, 27/79, 28/79 ja 45/79, Dumortier ym. v. neuvosto, tuomio 4.10.1979, Kok. 1979, s. 3091, 21 kohta; yhdistetyt asiat C-363/88 ja C-364/88, Finsider ym. v. komissio, tuomio 30.1.1992, Kok. 1992, s. I-359, 25 kohta ja asia T-201/99, Royal Olympic Cruises ym. v. neuvosto ja komissio, määräys 12.12.2000, Kok. 2000, s. II-4005, 26 kohta).

178 On nimittäin todettava, että EY 288 artiklan toisessa kohdassa määrätty syy-yhteyttä koskeva edellytys täyttyy, jos yhteisön toimielinten menettelyn ja vahingon välillä on riittävän suora syy-yhteys (edellä 177 kohdassa mainittu asia Dumortier ym. v. neuvosto, tuomion 21 kohta ja asia T-178/98, Fresh Marine v. komissio, tuomio 24.10.2000, Kok. 2000, s. II-3331, 118 kohta; tämä viimeksi mainittu tuomio pysytettiin muutoksenhaussa voimassa asiassa C-472/00 P, komissio v. Fresh Marine, tuomio 10.7.2003, Kok. 2003, s. I-7541).

179 On kyllä totta, että Amerikan yhdysvallat sai pyynnöstään DSB:ltä ainoastaan luvan peruuttaa myönnytyksiä korottamalla niitä tullejaan, joita se kantoi yhteisöstä peräisin olleiden tuotteiden tuonnista, eikä sillä ollut tähän velvollisuutta. Tämän luvan saatuaankin Yhdysvaltain hallitus säilytti mahdollisuuden jatkaa sen ja yhteisön välisen riidan ratkaisua ilman, että se lopettaa yhteisöön kohdistamansa vastatoimet.

180 Yhdysvaltain viranomaiset käyttivät samoin harkintavaltaa, kun ne yhtäältä päättivät kohdistaa akkuihin vastatoimensa, josta ne itse vapauttivat ne akut, jotka olivat peräisin tietyistä yhteisön jäsenvaltioista, ja toisaalta vahvistivat kyseisistä tuotteista kannettavien tuontitullien korotuksen määräksi 96,5 prosenttia.

181 On kuitenkin todettava, että ilman yhteisön riidanalaista banaanien tuontijärjestelmää ja ilman edeltävää DSB:n toteamusta siitä, että kyseinen järjestelmä oli WTO:n sääntöjen vastainen, Amerikan yhdysvallat ei olisi voinut pyytää eikä saada DSB:ltä lupaa peruuttaa tullimyönnytyksensä yhteisöstä peräisin olleilta tuotteilta siihen määrään asti, joka vastasi yhteisön riidanalaisen järjestelmän voimassa pysyttämisestä johtuneen etujen mitätöimisen tai heikentämisen tasoa.

182 DSB nimittäin määritti juuri sen vahingon määrän mukaan, joka Yhdysvaltain taloudelle oli aiheutunut yhteisössä sovelletusta WTO:n sääntöjen vastaiseksi katsotusta banaanien tuontijärjestelmästä, sen kauppavaihdon määrän, johon asti Yhdysvaltain viranomaiset saivat luvan peruuttaa yhteisölle antamansa tullimyönnytykset.

183 Näin ollen myönnytysten peruuttamista yhteisöltä siten, että tuonnista kannettiin lisätullia, on pidettävä seurauksena, joka aiheutui objektiivisesti ja yhteisön hyväksymän WTO:n riitojenratkaisujärjestelmän tavanomaisen ja ennakoitavissa olevan soveltamisen mukaisesti siitä, että vastaajina olevat toimielimet pysyttivät voimassa sellaisen banaanien tuontijärjestelmän, joka oli ristiriidassa WTO-sopimusten kanssa.

184 Amerikan yhdysvaltain yksipuolinen päätös kantaa lisätullia yhteisöstä peräisin olleiden akkujen tuonnista ei siis ole omiaan katkaisemaan sitä syy-yhteyttä, joka vallitsee tämän lisätullin perimisestä kantajille aiheutuneen vahingon ja sen välillä, että vastaajat pysyttivät voimassa riidanalaisen banaanien tuontijärjestelmän.

185 Vastaajina olevien toimielinten menettely nimittäin välttämättä aiheutti sen, että Yhdysvaltain viranomaiset ryhtyivät vastatoimiin DSU:ssa määrättyjen ja yhteisön hyväksymien menettelyjen mukaisesti, joten kyseistä menettelyä on pidettävä sen vahingon ratkaisevana syynä, joka kantajille aiheutui Yhdysvaltain lisätullin käyttöönotosta.

186 Jo ennen kuin DSB antoi 19.4.1999 Amerikan yhdysvalloille luvan periä tuonnista lisätullia, vastaajina olevat toimielimet olivat tietoisia Yhdysvaltain vastatoimien uhasta.

187 Amerikan yhdysvallat oli jo 10.11.1998 julkaissut väliaikaisen luettelon niistä yhteisöstä peräisin olleista tuotteista, joiden tuonnista se aikoi periä lisätullia, ja se vahvisti 21.12.1998, että pian sovellettavan tuontitullin määränä olisi 100 prosenttia.

188 Yhteisön viejille asetettiin 3.3.1999 velvollisuus antaa pankkitakaus, jonka määränä oli 100 prosenttia kyseessä olleiden tuontituotteiden arvosta, eivätkä vastaajat voineet enää tuolloin olla tietämättömiä Amerikan yhdysvaltain varmasta aikomuksesta alkaa kantaa lisätullia. Mitään epäilystä ei voinut olla jäljellä sen jälkeen, kun erityisedustaja oli 9.4.1999 antamassaan lehdistötiedotteessa ilmoittanut niiden tuotteiden luettelosta, joista kannettaisiin lisätullia.

189 Syy-yhteyteen nähden merkityksettömiä ovat ne vastaajien väitteet, että riidanalainen banaanien tuontijärjestelmä ja se päätös, jonka kantajat vastaajien mukaan itse tekivät lisätullin maksamisesta, olivat toisistaan täysin riippumattomia, että kantajilla ei ollut velvollisuutta jatkaa akkujensa pitämistä kaupan Yhdysvaltain markkinoilla ja että kantajilla oli mahdollisuus neuvotella uudelleen tuotteidensa hinnasta tai viedä niitä muille markkinoille.

190 Tällaiset näkemykset, jotka koskevat ainoastaan toimia, joita kantajat olisivat voineet joutua toteuttamaan välttyäkseen lisätullin maksamiselta ja pienentääkseen liiketaloudellista vahinkoaan, eivät voi kyseenalaistaa sitä, että vastaajien menettelyn ja kantajille lisätullin käyttöönotosta aiheutuneen vahingon välillä on riittävän suora syy-yhteys.

191 Näin ollen on katsottava, että yhtäältä vastaajina olevien toimielinten menettely yhteisön harjoittamaan banaanien tuontiin nähden ja toisaalta kantajille Yhdysvaltain lisätullin käyttöönotosta aiheutunut vahinko ovat keskenään vaaditussa suorassa syy-yhteydessä.

Aiheutuneen vahingon epätavallisuus ja erityisyys

— Asianosaisten lausumat

192 Kantajien mukaan aiheutunut vahinko on luonteeltaan epätavallinen ja erityinen, koska vastaajina olevien toimielinten menettelystä seurasi kahdenlaista syrjintää.

193 Kantajat väittävät ensinnäkin, että lisätulli kohdistui niiden taloudellisten toimijoiden hyvin erityiseen ryhmään, jotka sisältyivät Yhdysvaltain viranomaisten laatimaan erityisluetteloon.

194 Kantajat väittävät joutuneensa syrjityiksi verrattuina niihin muihin yrityksiin, joille vastatoimet aiheuttivat haittaa, koska kantajat maksoivat yksinään lähes 6 prosenttia siitä 191,4 miljoonan USD:n suuruisesta kokonaismäärästä, joka mainittiin Yhdysvaltain hallituksen päätöksessä ottaa vastatoimet käyttöön.

195 Kantajat katsovat joka tapauksessa joutuneensa syrjityiksi paitsi teollisuusakkuja tuottaviin yrityksiin nähden myös kaikkiin yhteisön yrityksiin nähden, koska kaikki kantajat olivat potentiaalisesti seuraamusten kohteena.

196 Toiseksi kantajat korostavat sitä, että yrityksen kannalta ei voida pitää tavanomaisena riskinä sellaista epävarmuutta, jolle altistuu toimija, jonka on odottamatta maksettava viennistään liian korkeita tulleja sellaisen kauppariidan seurauksena, joka on syntynyt muulla kuin kyseisen yrityksen toimialalla.

197 Kantajat lisäävät, että banaanien YMJ:tä koskevien tiettyjen sääntöjen voimassa pysyttämiseen liittyvää intressiä ei voida pätevästi pitää sellaisena yhteisön perustavaa yleistä etua koskevana tavoitteena, jonka merkityksellä voitaisiin perustella kielteiset seuraukset tietyille toimijoille. Kantajien mukaan kyseessä ei ole banaanien YMJ:n purkaminen vaan sen mukauttaminen WTO:n oikeusjärjestykseen.

198 Vastaajina olevien toimielinten mukaan epätavallista ja erityistä vahinkoa koskevat edellytykset eivät täyty nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. Ne väittävät yhtäältä, että kantajien asema Yhdysvaltain markkinoilla olisi voinut milloin tahansa muuttua jäsenvaltioiden yksipuolisten toimien johdosta tai yhteisön ja Amerikan yhdysvaltain välisten sopimusten seurauksena. Toisaalta vastaajat katsovat, että Yhdysvaltain toimien kohteeksi joutuneiden toimijoiden joukko ei ollut siinä määrin rajallinen, että näiden toimijoiden vahinkoa voitaisiin pitää epätavallisena ja erityisenä.

199 Vastaajien mukaan yksityinen oikeussubjekti on joutunut kärsimään epätavallista ja erityistä vahinkoa vain, jos tälle on aiheutunut erityisempää tai erilaista ja paljon vakavampaa vahinkoa kuin kaikille muille taloudellisille toimijoille (asia 59/83, Biovilac v. ETY, tuomio 6.12.1984, Kok. 1984, s. 4057, Kok. Ep. VII, s. 683, 28 kohta). Vastaajien mukaan Yhdysvaltain lisätulli kuitenkin kohdistui samassa määrin kaikkiin niihin toimijoihin, jotka veivät yhteisöstä peräisin olleita akkuja Yhdysvaltoihin.

200 Vastaajat väittävät, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin onkin katsonut, että yhteisön toimielimillä on tietty vastuu sellaisista kohtuuttomista tappioista, joita joillekin toimijoille on aiheutunut lainmukaisesti toteutetuista toimista (edellä 157 kohdassa

mainittu asia De Boer Buizen v. neuvosto ja komissio, tuomion 17 kohta), kyseessä on ollut, toisin kuin nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, kauppaa rajoittava yhteisön toimi. Vastaajien mukaan aikaisemmissa tapauksissa kyseessä olleille yrityksille oli voitu myöntää vahingonkorvausta vain, mikäli niiden omaisuudelle olisi aiheutunut samojen tuotteiden muiden jakelijoiden vahinkoon nähden suhteetonta vahinkoa.

201 Vastaajien mukaan sitä, että Yhdysvallat korotti tuontitulleja viisi kuukautta antamansa ennakkoilmoituksen jälkeen, ei voida pitää epätavallisena tapahtumana, koska WTO:n sopimuksissa ja jo vuodesta 1947 lähtien GATT-sopimuksessa määrätään mahdollisuudesta muuttaa tulleja GATT-sopimuksen XXVIII artiklan nojalla ja koska kauppaa suojaavilla eri välineillä toimitaan vastaavasti korottamalla tulleja.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

202 Niiden vahinkojen osalta, joita taloudellisille toimijoille voi aiheutua yhteisön toimielinten toiminnasta, on todettava, että vahinko on yhtäältä epätavallinen, kun se on suurempi kuin kyseisen alan toimintaan luonnostaan kuuluvat taloudelliset riskit, ja toisaalta erityinen, kun se vaikuttaa erityiseen taloudellisten toimijoiden ryhmään suhteettomalla tavalla muihin toimijoihin verrattuna (edellä 155 kohdassa mainittu asia Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 28.4.1998, 80 kohta ja edellä 89 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Afrikanische Frucht-Compagnie ja Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert v. neuvosto ja komissio, tuomion 151 kohta).

203 Käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole osoitettu, että kantajille olisi aiheutunut siitä, että yhteisön banaanien tuontijärjestelmä oli WTO-sopimusten vastainen, sellaista vahinkoa, joka olisi suurempi kuin kantajien vientitoimintaan luonnostaan kuuluvat riskit.

204 On totta, että kuten WTO:n perustamissopimuksen johdanto-osassa todetaan, tämän sopimuksen tavoitteena on kehittää yhtenäinen monenkeskinen kauppajärjestelmä, joka käsittää aikaisemmat kaupan vapauttamispyrkimysten tulokset.

205 On kuitenkin todettava, että tullimyönnytysten peruuttamisen mahdollisuus, josta WTO-sopimuksissa määrätään ja joka on toteutunut nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, on yksi niistä epävarmuustekijöistä, jotka luonnostaan kuuluvat nykyiseen kansainvälisen kaupan järjestelmään. Tällaista epävarmuutta on näin ollen välttämättä kunkin sellaisen toimijan siedettävä, joka pitää tuotantoaan kaupan jonkin WTO:n jäsenen markkinoilla.

206 Kuten kantajat ovat itsekin todenneet, välimiesten 9.4.1999 tekemässä päätöksessä korostettiin sitä, että koska myönnytysten peruuttaminen on DSU:n 22 artiklan 1 kohdan mukaan luonteeltaan väliaikaista, kyseisen peruuttamisen tarkoituksena on saada se WTO:n jäsen, jonka väitetään rikkoneen velvoitteitaan, noudattamaan DSB:n suosituksia ja päätöksiä.

207 DSU on kansainvälinen asiakirja, joka on julkaistu sellaisilla toimilla, joilla se voidaan saattaa yhteisön toimijoiden tietoon, ja sen 22 artiklan 3 kohdan b ja c alakohdasta ilmenee lisäksi, että kantelun tehnyt WTO:n jäsen voi pyrkiä peruuttamaan myönnytyksiä tai muita velvoitteita saman WTO-sopimuksen tai toisen WTO-sopimuksen kattamilta muilta kuin siltä alalta, jolla paneeli tai valituselin on todennut kyseessä olevan jäsenen rikkoneen velvoitteitaan.

208 Kantajat katsovat siis virheellisesti, että tavanomaisena riskinä ei voida pitää sellaisten vastatoimien soveltamisen mahdollisuutta, joita kolmas valtio toteuttaa aivan muulla kuin kantajien toimialalla syntyneen riidan seurauksena.

209 Tästä seuraa, että riskien, joille saattoi tämän johdosta altistua kantajien akkujen myynti Yhdysvaltain markkinoille, on katsottava kuuluvan nykymuotoisen kansainvälisen kaupan tavanomaiseen epävarmuuteen.

210 Kantajat ovat sitä paitsi itsekin todenneet kirjelmissään, että tullimyönnytykset, jotka Amerikan yhdysvaltain kanssa neuvoteltiin alun perin 3,5 prosentin suuruisen alennetun tuontitullin muotoon, eivät ole luonteeltaan muuttumattomia.

211 Käsiteltävänä olevan asian olosuhteissa ei siis ole syytä luokitella kantajille aiheutunutta vahinkoa epätavalliseksi.

212 Tällainen toteamus riittää sellaisen oikeuden epäämiseen, joka koskee vahingonkorvauksen saamista vahingon epätavallisuuden perusteella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei siis tarvitse lausua vahingon erityisyyttä koskevasta edellytyksestä.

213 Näin ollen on hylättävä kantajien vahingonkorvausvaatimus, joka perustuu siihen, että yhteisö on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa, kun sen elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti.

214 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että koko kanne on hylättävä perusteettomana.

Oikeudenkäyntikulut

215 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

216 Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava vastaamaan paitsi omista oikeudenkäyntikuluistaan myös neuvostolle ja komissiolle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista niiden vaatimusten mukaisesti, jotka nämä kaksi vastaajina olevaa toimielintä ovat esittäneet.

217 Kyseisen työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

218 Tästä seuraa, että Espanjan kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(suuri jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) **Kantajat velvoitetaan vastaamaan paitsi omista oikeudenkäyntikuluistaan myös neuvostolle ja komissiolle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.**

3) **Espanjan kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Vesterdorf Lindh Azizi

Pirrung Legal García-Valdecasas

Tiili Cooke Meij

Vilaras Forwood

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä joulukuuta 2005.

E. Coulon B. Vesterdorf

kirjaaja presidentti

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ..... II - 5400

Tosiseikat ..... II - 5407

Oikeudenkäyntimenettely ..... II - 5415

Asianosaisten vaatimukset ..... II - 5417

Tutkittavaksi ottaminen ..... II - 5418

Väite, jonka mukaan kannekirjelmä ei täytä työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia ..... II - 5419

Asianosaisten lausumat ..... II - 5419

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5420

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivaltaisuus ..... II - 5421

Asianosaisten lausumat ..... II - 5421

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5422

Asiakysymys ..... II - 5424

Yhteisön vastuu, joka syntyy sen elinten lainvastaisesta menettelystä ..... II - 5424

Asianosaisten lausumat ..... II - 5425

— Lainvastaisuudet, joihin vastaajina olevien toimielinten väitetään syyllistyneen ..... II - 5425

— Niiden normien oikeudellinen luonne, joita vastaajien väitetään rikkoneen ..... II - 5428

— Väitettyjen rikkomisten vakavuus ..... II - 5429

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5430

— Esikysymys siitä, voidaanko WTO:n sääntöihin vedota ..... II - 5430

— Poikkeus, joka koskee aikomusta panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksytty erityinen velvoite ..... II - 5432

— Poikkeus, joka koskee nimenomaista viittausta WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin ..... II - 5438

Sopimussuhteen ulkopuolista jäsenvaltioiden vastuuta koskevan järjestelmän soveltaminen analogisesti ..... II - 5440

Yhteisön vastuu, kun sen elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti ..... II - 5441

Sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun periaate, kun yhteisön elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti ..... II - 5441

— Asianosaisten lausumat ..... II - 5441

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5442

Todellinen ja varma vahinko ..... II - 5443

— Asianosaisten lausumat ..... II - 5443

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5444

Aiheutuneen vahingon ja vastaajina olevien toimielinten menettelyn välinen syy-yhteys ..... II - 5445

— Asianosaisten lausumat ..... II - 5445

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5447

Aiheutuneen vahingon epätavallisuus ja erityisyys ..... II - 5450

— Asianosaisten lausumat ..... II - 5450

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5452

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 5455